LIMANUL

V A L E R I U C I U C U L I N

PARTEA ÎNTÂI

CĂDEREA

Noaptea ne mai lăsau, parcă de milă, sau poate cine ştie din ce alt motiv, să mai dormim. Doar dacă reuşeai să nu bagi în seamă exploziile obuzelor.

Bombele de aviaţie cădeau peste tot. Nu exista un loc în care să te poţi considera ascuns de ele. Din cauza asta nici nu mai căutam locurile special construite pentru adăpostire în timpul bombardamentelor. E drept, tunurile băteau mai rar, pentru că terenul era destul de accidentat şi nici noi nu reuşiserăm să aducem artileria în linia întâi. Dar dacă cu tunurile nu făceau treabă, apoi ne trimiteau avioanele de bombardament şi de vânătoare. Trebuie că aveau stocuri imense de carburanţi, pentru că avioanele purtau aceleaşi numere în fiecare zi, deci aceleaşi avioane erau folosite zilnic împotriva noastră. Şi făceau turul complet cam de trei ori pe zi.

Le cam învăţasem programul şi ştiam cam la ce să ne aşteptăm. Mulţi nu le mai băgau în seamă, dar Oache, fruntaşul cel tinerel, tremura de câte ori auzea zgomotul motoarelor. Mă uitam cu milă la el, n-avea decât trei luni de când fusese încorporat şi numai de două săptămâni era pe front, în linia întâi.

Îl luasem în grupa pe care o comandam eu. Îmi părea rău de el

şi-i alesem cel mai ferit loc din tranşee, undeva la intersecţia a patru trasee săpate în pământul tare. Mă gândeam că dacă ne-o ataca duşmanul pe neaşteptate când om fi noi în post, să poată fugi el pe unde-o vrea. De ceilalţi nu prea mi-era milă, căci erau mai bătrâni, dar Oache abia trecuse de nouăsprezece ani şi nici măcar nu-i arăta, cu figura lui de copil neajutorat.

De două săptămâni nu fusesem schimbaţi din linia întâi. În mod normal, trebuia să trecem în spate după o săptămână, dar probabil acum nu era un mod normal şi ordinul suna clar, nu aveam voie să părăsim tranşeea până la noi ordine.

Din dreapta, puţin în spate, se trăgea cu mortiere. Erau numai două şi făceau o economie de muniţie că grenadele porneau numai una la două minute. Dacă ruşii nu ne lăsau pe noi să dormim, măcar nici noi nu-i lăsam pe ei să doarmă.

— Dom lent, cred că vin veselarii…

Ăsta era sergentul Buzatu. Molfăia toată ziua o ţigară, pe care o aprindea doar din când în când, nu că n-ar fi avut ţigări, dar încerca şi el să se lase de fumat. Avea acasă, în Mehedinţi, opt copii, numai fete. Nevastă-sa îi scria des, prin intermediul popii din sat, că ea n-apucase să înveţe carte. Şi scrisorile sergentului erau cele mai lungi pe care le văzusem în tranşeea din prima linie.

— Bine că vin, că mi-era o foame de lup.

Din spate, dinspre agheurile care trăgeau peste liniile din faţa noastră, se auzeau zgomote făcute de oameni care se târau şi trăgeau după ei greutăţi mari, metalice, pline. Zgomote specifice pentru cei care ne aduceau mâncarea.

— Stăi! Parola!

Dăduseră peste omul de la capătul drept al poziţiei noastre.

— Morcov – i-a răspuns un glas pe care nu-l cunoşteam.

Se vorbea destul de tare, căci zgomotul era prea mare ca să ne fie teamă că vom fi auziţi de dincolo.

— Ce ne-aţi adus?

— Cartofi şi ceai.

— Bine. Treceţi! Vedeţi să nu mă uitaţi.

— Lasă bă, Stane, ce, te-am uitat eu vreodată?

Ăsta mi-era cunoscut. Era bucătar la compania noastră şi ne adusese de multe ori mâncarea în tranşee.

Se foiau cam mult acolo, între linii. O rachetă galbenă, cu paraşută, se deschise în faţa noastră. Nemernicii! Credeau că ne surprind. O armă automată trimise un snop de gloanţe aiurea, ca să anunţe că acolo se stă de veghe, apoi totul reveni la normal, adică numai cele două agheuri ale noastre mai trăgeau.

Racheta cobora încet, legănându-se sub paraşută. Ştiam că trebuie să mai urmeze una. Aşa era. A doua rachetă, ţâşnită din acelaşi loc ca şi prima, se aprinse pe cer.

La noi, nimeni nu se mişca. Învăţaserăm ce înseamnă să fim văzuţi de inamic, noaptea, la lumina rachetelor. Locotenentul Simionescu, cel care avuses comanda plutonului înainte, fusese surprins de rachetă când se uita prin binoclu în liniile din faţă, sperând să vadă vreo pată de lumină care să-i indice locul unui adăpost, ca să dirijeze artileria într-acolo. Întârziase câteva secunde, nu se ascunsese imediat. Racheta se stinsese, urmaşe a doua, toţi stăteau ascunşi, apoi am răsuflaţi uşuraţi, a treia rachetă în mod normal nu mai urma. Simionescu se ridicase din nou peste parapet, cu binoclul la ochi, ce dracu' o fi văzut el noaptea cu un binoclu obişnuit, nu ştiu. Peste câteva secunde s-a aprins a treia rachetă, împotriva obiceiului de până atunci. Imediat s-a auzit o împuşcătură, una singură, şi locotenentul Simionescu s-a lăsat moale în tranşee. Inamicul avusese timp să fixeze locul în care urma să reapară după stingerea primelor două rachete şi, când fusese sigur că locotenentul se va ridica din nou, pusese să se tragă o nouă rachetă. L-a avut ca la poligon, ţintă fixă cu arma deja aţintită.

Rachetele s-au stins, gata, viaţa îşi urmează cursul.

Şoapte, vorbe răstite, cu năduf, zgomot de gamele lovite. Nu se aprinde nicio lumină, dar şi aşa este destulă, pentru că rachete se aprind pe toată lungimea frontului, fără încetare. Şi apoi, azi e senin şi luna se împlineşte.

— Bă, ăsta de la itedenţă! izbucneşte unul supărat. Ce ai pus, bă, în ceaiul ăsta? Pişat?

— Ai bre, lasă vorba, răspunde bucătarul. Ce-are ceaiul?

— Păi n-are, aia! răspunde celălalt, cu năduf. Zahăr ai băgat în el?

— Am pus, frate-miu, dar ştii şi tu că e cu raţie şi-ăsta.

Trebuia să intervin, altfel se apucau la bătaie.

— Sergent Buzatu!
— Ordin!
— Să înceteze discuţia. Adu-i pe amândoi la mine.
— 'Nţeles!
— Oache, ce dracu' te uiţi la noi? Uită-te în faţă, că moartea de-acolo vine, dacă vine.
— Am înţeles, domnule locotenent.
Era la cinci paşi de mine, un pic mai în stânga. Trebuie să urmărească mişcările inamicului, nu pe ale mele.
Sergentul se întoarce, împreună cu trei siluete.
— Care-i problema? întreb fără adresă.
— Să trăiţi, dom locotinent, raportez că ceaiul n-are zahăr.
Omul meu şi-a vărsat necazul într-o răsuflare.
— Bucătar, aşa este?
— Să trăiţi, dom locotenent, nu eu pun zahărul.
— Dar cine?
— Dom sergent Cuţui, de la intendenţă.
— Bine. Adu-mi ceaiul.
Bucătarul se moşmondeşte câteva secunde bune şi revine cu marmida cu ceai. Îi întind cana mea de aluminiu. Mi-o umple cu grijă.
— Raportez că frige! încearcă el să mă prevină.
Am simţit deja şi eu. Aluminiul se încălzeşte imediat şi mânerul cănii mă arde. Suflu un pic pe deasupra cănii şi sorb cu grijă o gură de ceai. Apă chioară. Nu tu gust de ceai, nici dulce, nimic, doar apă fierbinte, cu vagi urme de arome.
— Bucătar, nu are zahăr.
— N-am nicio vină, dom locotenent. Nu eu…
— Am auzit. Sergentul Cuţui?
— Da.
— Bine. Sergent Buzatu!
— Ordonaţi!
— Doresc să vorbesc cu comandantul batalionului. Să fie împărţită hrana care ne-a fost adusă. Alta mai bună nu avem de unde să luăm acum.
Peste două minute am luat receptorul în mână. La celălalt capăt al firului era maiorul Goncea.
— Ce-i, Valciule? Ce ţi s-a întâmplat?

— Mie, personal, nimic. Dar oamenii sunt nemulţumiţi pentru că ceaiul li s-a trimis fără niciun gust şi neîndulcit.

— E vreme de război, Valciule. Zahărul este raţionalizat.

— Ştiu, domnule maior. Dar tocmai pentru că este raţionalizat, ştiu că noi avem o anumită raţie, prevăzută în regulament.

— Bine, şi ce vrei?

— Doresc să-l trimiteţi aici pe sergentul Cuţui, de la intendenţă. Soldatul care ne-a adus hrana ne-a raportat că el este cel care pune zahărul în căni. Se poate?

— Ce-ai mai inventat, Valciule?

— Nu mi-aţi răspuns la întrebare.

— Bine, voi da ordin să vină acolo omul. Cuţui ai zis?

— Da, domnule maior. Şi încă ceva: să ne aducă şi o marmidă cu ceai!

— Bine, măi, banditule. Mi-am aprins paie-n cap cu tine.

— Am înţeles. Să trăiţi!

Maiorul Goncea era un tip foarte bun. La el m-am dus cu prima reclamaţie, când au întârziat cei de la intendenţă cu raţia săptămânală de ţigări. Nu m-a băgat în seamă şi am ieşit la raport la colonelul Săndulescu, comandantul regimentului. I-am spus acestuia cazul, omul era foarte apropiat de soldaţi şi, când a auzit că cei din linia întâi n-au primit drepturile asigurate la timp, s-a făcut foc şi pară, l-a beştelit pe maiorul Goncea de nu s-a mai spălat trei zile, după care acesta mi-a interzis să mă mai duc vreodată mai departe de el. El îmi va rezolva toate problemele.

A doua oară, când am primit mâncarea alterată, m-am dus la Goncea foarte supărat. I-am cerut să-i trimită pe cei răspunzători alături de noi, ca să mănânce şi ei ce ne trimiseseră nouă să mâncăm, de-i apucase cufureala pe oameni şi am fost nevoit să cer înlocuirea lor de urgenţă pentru patruzeci şi opt de ore. Cazul a ajuns tocmai la comandantul diviziei, care a ordonat o anchetă drastică. De la asta s-a ajuns ca linia întâi să fie întărită cu un ofiţer medic, un sanitar şi patru oameni de la intendenţă, implicaţi în neglijenţă faţă de hrana soldatului. Doctorul a murit în prima zi de linia întâi. A căzut o bombă drept peste el. Ceilalţi s-au aranjat să dispară din nou în spate, după o lună.

— Buzatu!

O umbră se apropie.

— Ordonaţi!

Vorbim mai în şoaptă, căci agheurile noastre au tăcut şi ele şi e prea multă linişte în zonă.

— Oamenii să nu bea ceaiul. Să-l răstoarne la loc în marmidă. Bucătarii să nu plece. O să ne vină ceai cald şi dulce, poate şi un supliment.

— Am înţeles!

Buzatu ăsta era un om hâtru de felul lui, optimist incorigibil şi foarte rar se supăra pe cineva. Era cam spurcat la gură cu soldaţii, dar nu făcea asta decât pentru că aşa învăţase timp de douăzeci de ani că se vorbeşte cu soldatul. Un tip curajos, nu se temea de nicio misiune, cât de primejdioasă ar fi fost. Cu cei din faţă, tot el făcea afacerile, pe care căutam să nu le bag în seamă. Şi câte nu făcuse. Era în stare să-şi vândă şi uniforma de pe el, dacă în schimb ar fi făcut rost de un obiect cu care ar fi putut să se fălească peste tot, ceva ce nu s-a mai văzut.

Era foarte mândru de un nagan uriaş, captură de război, şi de un stilet cu mânerul aurit şi încrustat cu pietricele mărunte, mărunte, făcut rost de la un ofiţer de dincolo, în urma câştigării unui concurs de tras la ţintă, concurs ţinut între linii.

Rachetele se înalţă din nou, în tandem de data asta. Nicăieri nu se vede nimic mişcând.

— Don locotenent, veniţi şi mâncaţi.

Mă aşez lângă Buzatu. De un an şi jumătate mâncam din raţia trupei, fie şi măcar pentru a mă putea lăuda cadrelor superioare că în linia întâi nu fac diferenţă între ofiţeri şi soldaţi. Oamenii mă simţeau mai apropiat de ei văzând că mănânc la fel ca ei.

Mâncarea de cartofi mi s-a părut întotdeauna foarte bună. Cea de azi era puţin afumată, nu prea mă dădeam în vânt după afumături, dar era bună.

— Don lent, vreţi o ceapă?

— Dă-mi, dacă ai.

Buzatu îmi întinde ceapa, spartă deja. Aşa, parcă se mai schimbă gustul mâncării. Simt şi carnea printre cartofi, dar presupun că nu e din cea proaspătă. Dintr-asta n-am mai văzut de vreo două luni, când un purcel s-a rătăcit printre linii şi a dat buzna printre noi, în toiul nopţii. O santinelă din postul avansat s-a speriat de arătarea aceea

grohăitoare şi a descărcat automatul în bietul animal. Noroc că l-a lovit numai în cap, că l-a făcut terci, altfel, dacă l-ar fi nimerit şi în trup, nu prea am mai fi avut ce culege din el. Ce spectacol s-a mai dezlănţuit atunci! Trăgeam şi noi, trăgeau şi ceilalţi, rachetele se înălţau permanent, a fost alertată şi artileria din spate, s-au pornit şi ei să tragă, parcă era tragerea de pregătire a unei ofensive. Noi am stat cuminţi apoi până dimineaţă, când s-a potolit scandalul. Am recuperat purcelul, să tot fi avut cincizeci de kilograme cu totul, am făcut tot ce trebuia să-l pregătim pentru o singură masă, pe atunci aveam vreo patruzeci de oameni, Buzatu a scos batista lui fostă albă, a fluturat-o, avea el semnele lui cu cei din faţă, s-a dus la ăia fără frică, cu o halcă mare de carne şi s-a întors peste un ceas cu trei sticle de vodcă. Am aşteptat să treacă bucătarii noştri, le-au luat marmidele la trei sute de metri de poziţie, ca să nu vadă ce se face la noi, le-am dat liber imediat, apoi ne-am pus pe mâncare, că de băut, ce să ajungă trei litri de tărie la patruzeci de oameni! Le-am cinstit şi pe cele patru santinele care stăteau de pază în cruce şi toată lumea a fost mulţumită.

Pe la sfârşitul primăverii am avut parte de o comisie de anchetă care ne-a frecat ridichea două zile, că fraternizăm cu duşmanul, că vindem raţiile de hrană pe băutură şi alte chestii de-astea, dar s-au lăsat păgubaşi, căci nimeni n-a şoptit nimic. Am aflat mai târziu că ne-a turnat un ofiţer de artilerie, care întâmplător studia terenul dintre linii cu binoclul, în momentul în care Buzatu se întâlnea cu relaţia lui de dincolo, ca să facă trocul. Comisia a plecat fără niciun rezultat, căci plutonul era pe atunci plin de oameni decoraţi şi citaţi pe ordinele de front, cu doi, trei ani de război la activ, l-au taxat pe bietul ofiţer de artilerie drept nebun şi l-au trimis în spatele frontului. N-am mai auzit niciodată de el.

Sergentul Cuţui a apărut peste o oră şi ceva. Răsufla greu, era gras şi drumul prin tranşee nu-i priise deloc. Îl condusese până la noi un soldat de la transmisiuni, că tot trebuia să verifice telefonul şi traseul de cable şi ăsta era tinerel, alergase repede şi scosese sufletul din sergent.

M-am băgat în adăpost, împreună cu Cuţui şi Buzatu. Abia atunci s-a prezentat burtosul regulamentar:

— Domnule locotenent, sunt sergentul Cuţui Ion şi m-am

prezentat la ordinul dvs!

Stătea într-o poziţie aproximativă de drepţi şi, supărat fiind pe el, nu m-am putut abţine:

— Sergent Cuţui, matale nu ştii să iei poziţia drepţi?

Vorbisem calm, moale, dar omul a tresărit. Probabil nu i se întâmplase de multe ori să fie trimis în linia întâi în toiul nopţii, fără să i se spună pentru ce. Acum bănuia că ceva nu e în regulă, ba chiar că neregula e foarte mare.

— Sergent Cuţui, te-am întrebat ceva.

— Am înţeles, domnule locotenent, ştiu să iau poziţia drepţi.

— Habar n-ai! Câţi ani ai?

— Patruzeci şi opt.

— De când n-ai mai făcut instrucţie de front?

— De… de…

— Cam de multişor, nu-i aşa? Perfect. Azi vom face instrucţie de front.

Începuse să transpire şi ochii i se măriseră. Desigur, se întreba ce făcuse aşa de grav încât să fie obligat să facă instrucţie de front, în linia întâi, când el nu mai făcuse aşa ceva de luni şi luni de zile.

— Mai înainte însă, am de rezolvat o problemă… Oamenii mi s-au plâns că ceaiul nu este îndulcit. Ai ceva de spus?

— Nu cred că nu este îndulcit, dar am adus altul, aşa am primit ordin de la domnul comandant de batalion Goncea. Marmida este lângă santinelă, nu m-a lăsat să o aduc încoace.

— Sergent Buzatu, să fie adusă marmida cu ceaiul cald şi să-l împărţiţi soldaţilor. Pe cea veche s-o aduceţi aici.

— Am înţeles.

Buzatu dispare. Mă aşez pe băncuţa pe care stă telefonistul nostru. Pe Cuţui îl las în picioare.

— Cine pune zahărul şi ceaiul în apă?

— Eu le pun.

— Şi în seara asta ai pus?

— Am pus.

— Atunci ar trebui ca ceaiul adus mai înainte să aibă un gust bun, aşa?

— Eu l-am gustat, dom locotenent, şi a fost bun.

— Atunci cei care l-au adus au sustras zahărul şi ceaiul din el,

asta vrei să spui?

— Se poate, dom locotenent.

— Dar cum de l-au adus totuşi fierbinte?

— Nu ştiu.

Intră Buzatu, cu marmida în braţe.

— Pune-o jos. Dă-i cana şi ajută-l s-o umple.

Buzatu umple cana lui cu ceaiul care n-avea niciun gust şi i-o întinde umflatului.

Cuţui mă priveşte neîncrezător. Mă fac că nu observ.

— Bea!

Întinde mâna şi ia cana. Oftează uşor şi gustă lichidul. Cred că se aştepta să fie fierbinte şi nu voia să se ardă.

— Cum e? După regulament?

— Dom locotenent, ăsta e ceaiul care se face… Poate am mai greşit şi eu, oameni suntem, dar raţia e raţie şi nu mai e ca la începutul războiului.

— Şi zici că ceaiul ăsta e bun?

— Eu zic că e bun…

— Scuză-mă, dar eşti un tâmpit!

Nu m-am putut abţine. Îmi vinde gogoşi şi mai vrea să-l şi cred. Cine s-o crede el?

— Dacă zici că e bun, bea!

Cuţui se uită la mine, apoi la cană, iar la mine, se uită şi la Buzatu, rugător, poate-i pune o vorbă bună, dar sergentul mehedinţean îşi făcea de lucru cu aranjarea unui fir de la staţie care nu stătea unde voia el să stea.

— Bea! mă răstesc.

Cuţui oftează adânc, duce cana la buze şi o soarbe cu înghiţituri mici.

— Umple-i-o! îi ordon lui Buzatu.

Omul se execută fără o vorbă şi se întoarce la firul rebel.

— Bea!

Cuţui se uită la mine, rugător.

— Domnule locotenent, aveţi milă…

— Bea! îl întrerup.

Goleşte cana tot cu înghiţituri mici, rare. De data asta Buzatu ştie ce trebuie să facă. Îi umple cana imediat.

După a șasea cană, îi fac semn olteanului să se oprească.

— Ei, a fost bun ceaiul? îl întreb vesel pe Cuţui.

Abia poate să vorbească.

— Dom locotenent, ceaiul… deh… ce să zic, se mai greşeşte, că oameni suntem…

— Te-ai gândit că şi noi, aici, în linia întâi, suntem tot oameni? Şi că avem şi noi aceleași drepturi, ca toţi ceilalţi, înscrise în regulament? De ce n-ai pus raţia de zahăr?

— Am pus-o, dom locotenent…

— Toarnă-i! aproape strig.

Buzatu se execută. Cuţui crezuse un moment că mă convinsese că mai poate greși și că-l iertasem. Rămăsese interzis când am ordonat să-i umple cana din nou.

— Bea!

Se execută, fără vorbă. Nu era de joacă.

— Toarnă-i!… Bea!

Şi tot aşa, încă patru căni.

— Ei, cum ziceai? E bun ceaiul?

— Dom locotenent, dacă mai beau o cană, mă omorâţi…

— Aiurea! E bun ceaiul? E reglementar? Ai pus zahărul, ceaiul din reţetar?

— Dom locotenent, am pus… poate nu pe tot, dar am pus!

— Umple-i cana!

— Nu!!!

Strigătul lui Cuţui mă surprinde. A căzut prea repede. Mă priveşte cu ochi rugători. A înţeles că vreau să recunoască, atât numai, să recunoască singur că ceaiul nu l-a făcut conform reglementărilor.

Aştept. Buzatu s-a ridicat fără să mai umple cana. Un proiectil de dincolo trece şuierând pe deasupra noastră. Explodează undeva în spate, prea departe pentru noi.

— Dom locotenent, raportez că ceaiul nu e bun! recunoaşte dintr-o suflare.

— De ce?

— N-am pus nici zahăr, nici ceai conform reţetarului.

— Cât zahăr ţi-a rămas astă seară?

— Trei… Opt kilograme!

— Eşti sigur?

— Jur că numai opt kilograme au fost!

— Perfect. Ce faci cu el de obicei?

— Îl plasez contra altor mărfuri.

— Bine. Vom ieşi acum în tranşee şi vei recunoaşte acest lucru cu gura mare, faţă de toţi soldaţii mei.

— Dom locotenent, mă nenorociţi…

— Afară!

Ieşim afară pe rând. Îl pun pe Buzatu să adune toţi oamenii care nu sunt în post şi când aceştia se strâng în jurul nostru, îi ordon lui Cuţui să repete ce ne spusese nouă. Omul se execută cam fără de voie, dar n-are ce face şi le povesteşte soldaţilor cum le dijmuieşte hrana cea de toate zilele. Soldaţii ascultă liniştiţi. Mă aşteptam să-şi manifeste nemulţumirea, dar nimeni nu zice nimic.

— Acum eşti liber, sergent. Te întorci la subunitate. Dar să nu uiţi că noi tot aici rămânem şi aşteptăm să fim trataţi cu respect. Mişcă!

Cuţui o întinde imediat, uitând să mai salute. În timp ca Buzatu împărţea ordinele de împrăştiere a oamenilor, dinspre partea în care dispăruse umflatul de la intendenţă s-au auzit două împuşcături. Mi s-a raportat că santinela se distrase trimiţând două gloanţe după Cuţui, ca să nu uite ce-i spusesem eu înainte.

A doua zi am fost chemat la raport la comandantul batalionului. Cuţui, fără minte, mă reclamase. M-am dus la raport şi am explicat varianta mea asupra celor întâmplate, cum că sergentul Cuţui a băut atâta ceai din proprie iniţiativă, sperând să ne facă să credem că ceaiul era bun, apoi, când n-a mai putut, a recunoscut că ne dijmuia raţiile. Maiorul Goncea s-a prefăcut că m-a crezut, şi-a întocmit actul de constatare şi i-a dat drumul mai sus, la regiment. El îşi făcuse datoria.

În seara următoare am primit un ceai minunat, cum de multişor nu mai văzusem. Buzatu mi-a transmis mulţumirile soldaţilor.

Două zile mai târziu am fost anunţaţi că vom primi întăriri. Comandamentul se aştepta la o ofensivă a inamicului în sectorul nostru şi ne întărea cu ce se mai putea.

Spre seară au sosit doisprezece artilerişti, cu trei tunuri antitanc, trase de cai. Le-au mascat într-un zăvoi, la vreo sută de metri în spatele nostru. Cam aproape după gustul meu. Dacă le descoperea inamicul, ne-ar fi tocat sectorul metru cu metru.

Bateria era comandată de un căpitan brunet şi uscăţiv,

ochelarist. După ce şi-a instalat tunurile, ne-a făcut o vizită. Era puţin cherchelit. L-am primit destul de rece, dar omul n-a băgat în seamă şi s-a pus pe povestit, cum a ajuns el pe front, în prima linie, din cauza unei încurcături cu o femeie din înalta societate, care îl chema în fiecare zi la ea, până i-a prins bărbatu-său în pat, dezbrăcaţi, şi soţul încornorat fiind o persoană marcantă, i-a făcut figura şi l-a turnat că ar fi comunist. I s-a făcut o percheziţie acasă şi i s-au găsit manifeste comuniste, pe care i le pusese cineva în bibliotecă, ascunse bine. N-a mai aflat cine i le pusese acolo, dar îşi bănuia ordonanţa, pentru că după plecarea lui spre front, soldatul fusese demobilizat.

Buzatu a scos din rezervele lui o sticlă de rachiu şi ochelaristul a făcut-o praf repede. Cu toate astea, nu părea să se fi ameţit mai mult decât era la început. Abia l-am făcut să mai plece din tranşeea noastră, aproape de miezul nopţii.

Tot aşteptam să ne schimbe din linia întâi, când, spre dimineaţă, nici nu se luminase încă de ziuă, am auzit o salvă în stânga noastră, apoi încă una, după care au început şi în sectorul nostru şi a continuat spre dreapta.

Trăgeau amestecat, tunuri de câmp, obuziere, tunuri de pe tancuri, aruncătoare de rachete, tot ce însemna gură de foc mai mare de paisprezece milimetri.

— Don lent, nu-i a bună! zice Buzatu.

Îl simţeam după vorbă că e îngrijorat. Avea şi de ce. Proiectilele încă nu căzuseră, mai erau câteva secunde până atunci. Vedeam deja pe fondul cerului negru globurile roşii, prelungi, ale rachetelor.

— Alarmă! am strigat şi m-am precipitat către adăpost.

Tocmai când intram suna telefonul. Era un căpitan de la batalion.

— Vezi că începe ofensiva. Pregăteşte-ţi oamenii.

— Să-i pregătesc? Pe dracu'! Nu mai e nevoie să-i pregătesc!

Tâmpiţii! De ce nu ne-or fi anunţat mai devreme?

Când au căzut proiectilele primei salve, am crezut că drept pe noi au căzut. Pământul a trosnit, parcă s-ar fi despicat în două. Apoi a venit şi a doua salvă, cam în aceleaşi locuri.

Am ieşit afară. Mi-era imposibil să aştept în adăpost.

Soldaţii se băgaseră în cele trei bordeie săpate adânc în pământ. Nu ofereau prea mult adăpost dacă ar fi căzut un obuz drept pe ele, dar

erau bune contra schijelor.

Bombardamentul avea bătaia cam lungă, cel puţin două sute de metri în spatele nostru. Dar nu-i nimic, în câteva minute se vor corecta, căci ştiam că au observatori în punctele înaintate.

Buzatu a apărut repede lângă mine. Nici lui nu-i venea să stea sub pământ, la adăpost.

— Dom lent, dacă vin ăştia peste noi, praf ne fac. Cum ziceţi, să ne retragem sau să ne predăm?

— Dă-i mă în mă-sa, ce, noi nu putem să luptăm cu ei? Stai să vedem ce vor, ce forţe or avea şi ei, după aia mai vorbim. Cred că dacă ne-or răzbi, e mai bine să ne retragem. Cum să ne predăm? Am auzit că îi mai împuşcă şi pe cei care se predau. Ştii doar că în faţă avem batalion disciplinar…

Asta o aflase Buzatu de la ei, când se dusese prima dată să facă rost de băutură. Cei din faţă îl primiseră cu dragă inimă, mai ales că le dusese două iconiţe, după care ăia se dădeau în vânt. Când le-a văzut mutrele, Buzatu a ştiut cu cine are de-a face. L-au invitat la un joc de barbut, dar i-a refuzat, promiţând că se întoarce a doua zi cu un prieten care se pricepea la tot felul de jocuri de noroc. Mi-a cerut părerea şi a doua zi s-a întors cu Tică Ţiganul, mare escroc de Bucureşti, aruncat în prima linie din cauza unei afaceri încurcate cu armament vândut nemţilor, pentru care primise banii în cont, la bancă, iar nemţii când s-au prezentat să ridice marfa, s-au trezit că fabrica pe care o conducea Tică nu exista nicăieri. Şi totuşi el avusese acte în regulă, autorizaţii, adeverinţe, semnate şi ştampilate de secretarii palatului şi de ai mareşalului. Nu s-a putut depista cum făcuse falsurile – care de fapt nu erau deloc falsuri – şi, cum nemţii îşi cam pierduseră răbdarea, l-au trimis în linia întâi, i-au tăiat macaroana din bancă, nemţii n-au pierdut decât vreo trei sute de mii de mărci, pe care Tică apucase să le scoată imediat ce i se viraseră în cont, plasase banii la nişte cunoscuţi de-ai lui, iar acum se perpeleşte în bordei, aşteptând să se termine odată bombardamentul. Când l-a luat Buzatu cu el, i-a golit pe ăia de bani în trei ore, apoi a pierdut aproape tot în cinci minute, a zis că acolo se trişează, ăia au scos cuţitele, cum de îndrăzneşte el să-i jignească, ei au înţeles că sunt între oameni de onoare, ei sunt specialişti şi şi-au dat seama că şi Tică e de talia lor, şi nu umblă cu mişmaşuri, să-şi retragă cuvintele, altfel îl taie în fâşii, să facă praştii

din pielea lui. Tică şi-a cerut iertare, ce să facă, dar a cerut să schimbe zarurile. Dorinţa i-a fost acceptată şi peste o oră se îmbogăţise la loc. Cu banii n-avea ce face, a cerut marfă în schimbul lor, s-au întors atunci cu zece sticle de samahoancă, o pereche de cizme ofiţereşti, din piele de viţel şi un stilet cu lama aurită.

Buzatu îl mai luase pe Tică Ţiganul de câteva ori acolo, de fiecare dată venind înapoi cu băutură, ţigări şi lucruri de îmbrăcat sau încălţat, căci Tică era priceput la zaruri, sau ştiu eu ce noroc avea. Până când au fost turnaţi de careva că se duc în vizită la inamic şi au fost băgaţi la carceră, anchetaţi, bătuţi zdravăn. N-au scos nimic de la ei, căci martorii erau în linia din faţă şi anchetatorii n-aveau curaj nici măcar până în linia noastră să vină, dar să mai meargă şi mai departe cu trei sute de metri. După două săptămâni le-au dat drumul, tot pentru linia întâi, altă soluţie nu exista pentru ei.

Doar ce-au revenit, şi Buzatu cu Tică sau şi dus dincolo. S-au îmbătat ca nişte porci, mai ales Tică, şi n-au mai venit două zile, că eram gata să-i dau dezertori, noroc că n-am făcut-o, căci s-au întors în amurg, cu cântece şi chiuieli, conduşi de ăilalţi, şi ăia beţi la fel de bine. La jumătatea distanţei dintre tranşee i-au părăsit pe ai noştri.

Mie mi-era cam teamă de cei din faţă, batalionul care fusese înaintea ăstuia ne făcuse într-o noapte figura, tot din cauza lui Buzatu, că nu le dusese o vacă cu lapte, aşa cum le promisese, şi ăia tăbărâseră peste noi în toiul nopţii, când noi abia adormiserăm, noroc că au dat peste minele pe care abia le plantaserăm cu o noapte înainte, au sărit în aer jumătate din ei, ceilalţi au căzut în tranşee, răniţi, i-am îngrijit toată noaptea, i-am bandajat, unuia i-am tăiat trei degete, că-l dureau prea rău, crăpate pe din două de la schije, le-am pus o lanternă în mână, să se vadă de departe că nu sunt duşmani, şi-au luat morţii târâş şi au plecat spre ai lor.

Noaptea era caldă şi liniştită. Ruşii ăştia ştiau ei de ce încep ofensiva acum şi nu în altă zi. Dacă străpungeau liniile noastre, vremea ar fi ţinut cu ei, înainte de Prut nu s-ar mai fi oprit.

Artileriştii au început să-şi corecteze tirul, să-l scurteze. Simţeam exploziile apropiindu-se din ce în ce, din spatele nostru. Speram să nu cadă vreun proiectil tocmai pe tranşee. Ştiam că probabilitatea era foarte mică, în general făcându-se risipă la astfel de

bombardamente, dar nu se ştia niciodată.

Şi n-a căzut. Linia de cădere a obuzelor a bătut ce-a bătut zona din spatele nostru, până la treizeci de metri de tranşee, apoi s-a depărtat din nou. După câte mi se părea, cele trei tunuri ale ochelaristului fuseseră făcute praf. Aveam să mă conving puţin mai târziu că nu era chiar aşa.

Ne-au tocat poziţiile exact cum gândeam, metru cu metru, din fericire au greşit un pic calculele şi noi am scăpat, dar băieţii din flancul drept au avut o soartă amară, ei aveau tranşeea mai în spate şi obuzele au cam căzut peste ei.

Oache m-a surprins cu somnul lui de copil. După ce două săptămâni nu dormise deloc în timpul nopţii, că avea treabă să păzească traiectoriile obuzelor trase de ruşi, acum, în plin bombardament de artilerie, dormea profund, într-un locaş de tragere din marginea tranşeii. Ce să-i fac, să-l trezesc? Dacă nu reuşiseră ele bombele, dar eu!

Popa bătea mătănii de zor şi număra mărgelele alea înşirate pe aţă. Îl chema Vasilescu, dar toată lumea îi zicea Popa, căci mai înainte de a ajunge aici fusese preot. Prin patruzeci se încurcase cu legionarii şi n-a renunţat la ei chiar şi după ce i-a terminat mareşalul. L-au caterisit mai târziu, când l-a turnat careva că a fost legionar şi l-au trimis pe front, întâi la Odessa, apoi a intrat şi la Stalingrad, dar acolo l-au trimis înapoi, că nu punea mâna pe puşcă. A ieşit cu câteva zile înainte de încercuire. Când a ajuns la noi în pluton, Buzatu l-a luat scurt:

— Băi, popo, aicea eu sunt şăful, ai înţeles? Şi când şăful tău ţi-o zăce să iei puşca să tragi cu ea în duşman, aşa să faci, că altfel îţi bag baioneta în gaura curului, ca pe vremea lu' Ţepeş. Ai înţeles?

Popa a înţeles că aici nu e pension şi, când au tăbărât ăia din faţă peste noi, a pus mâna pe mitralieră şi i-a ciuruit, de ne-a scăpat de belea şi ne-a mai redus din pedeapsă două luni.

Acum şedea în genunchi, se ruga şi număra la boabe, cu ochii închişi. Era ras proaspăt, nu suferea barba, zicea că nu se cade să se prezinte în faţa Domnului cu barbă, să-l înţepe pe Dumnezeu, când l-o mângâia pe faţă. Un prăpădit de om, credeam că nu rezistă nicio lună la noi, a rezistat opt deja.

Înaintea lui, mai avusesem un legionar în pluton. Ăla se dădea

intelectual, că era profesor de istorie, om la treizeci de ani, se apucase să facă propagandă legionară soldaţilor, povestindu-le de Căpitan, de Arhanghel, cum a rămas grea sora Căpitanului cu Sfântul Duh, că ei aşa învăţaseră pe acolo, la adunările lor legionare. Când a auzit Buzatu balivernele alea cu Sfântul Duh care însărcinează femei, de unde până atunci îl mai asculta pe domnul profesor de istorie, acum i s-a făcut lehamite şi i-a spus:

— Băi, don profesor! Dacă te mai aud cu poveşti de-astea, să ştii că o-ncurci. Păi ce, bă, acu' l-aţi făcut pe Sfântul Duh curvar, hai? Păi ăsta n-are şi el altceva de făcut decât să toarne copii la toate neisprăvitele?

Profesorul a încercat să-i răspundă, dar sergentul i-a retezat-o repede, era supărat pe legionar că-i stricase rostul credinţei lui, căci aşa cum era de nepăsător cu cele lumeşti, în cele sfinte avea o încredere nemărginită. E drept că nu ştia decât Tatăl nostru, înjura şi drăcuia ca la uşa cortului, dar nu permitea nimănui să-şi bată joc de cele sfinte când era el de faţă. Aşa şi-atunci, s-a supărat pe profesor şi l-a boscorodit, enervându-se din ce în ce, până când a trecut la ameninţări cu baioneta.

— Băi, dacă mai spui aşa, să ştii că o să încerc şi eu să te las greu, căutându-ţi cu baioneta prin maţe, în lipsă de Sfântul Duh cel adevărat. Şi să nu-ţi pară rău că n-o să apuci să naşti!

Mai în glumă, mai în serios, Buzatu avea ce-avea cu baioneta. Citise el despre indienii irochezi, care luau scalpul duşmanilor ucişi. Tot întreba pe unul şi pe altul, cum trebuie să facă să ia şi el un scalp de la duşman. I-a explicat unul bătrân cum crede el că e bine să facă şi de a doua zi Buzatu a început să-şi ascută baioneta. Nu avea încă pumnalul cu mâner încrustat cu diamante. Şi-a făcut rost de o gresie şi în fiecare moment liber îşi ascuţea baioneta. A pus-o în funcţiune la primul atac, când i-am respins pe ruşi. I-am urmărit, am intrat în liniile lor, am semănat panică printre ei, trecusem în linia a doua şi ne pregăteam să-i dăm peste cap, dar nu ne-au ajutat cei din flancuri şi ne-am întors în linia noastră, cu o pradă bogată: prizonieri, tunuri, mitraliere, arme uşoare, conserve de carne americane, cizme şi mantale groase. Pe Buzatu nu l-a interesat decât o singură pradă. Ochise un tuciuriu, l-a culcat cu un glonţ şi s-a repezit la el să-i ia scalpul. Când i-a dat căciula jos din cap, să moară de necaz: tuciuriul nu

avea pic de păr pe cap, era chel complet. De atunci Buzatu s-a lăsat de căutat scalpurile duşmanilor, dar tot îşi ascuţea baioneta de două, trei ori pe săptămână.

Până la urmă, profesorul legionar a ajuns să fie cel care-i oferă sergentului un scalp. Într-o noapte s-a repezit pe mitralieră, a desprins-o de pe afet şi a zbughit-o cu ea către cei din faţă. Eu dormeam, mi-au povestit alţii cum a fost. Ruşii au auzit zgomot, au tras rachete în aer, au văzut despre ce-i vorba, dar nu făceau nimic, doar trăgeau rachete ca să-l vadă bine pe om, să nu tragă în ei cu mitraliera. Buzatu era în post, în locul meu, l-a împuşcat pe legionar, dându-l de-a berbeleacul dintr-un singur foc, după care şi-a luat baioneta şi a plecat după el. Ruşii n-au tras în el, nici ei nu-i iubeau pe trădători, căci cine a trădat o dată, nu e greu s-o facă şi a doua oară. Buzatu s-a dus liniştit până lângă mort, unii ziceau că încă n-ar fi murit, că încercase să se ridice de vreo două ori până a veni sergentul, nu ştiu, eu n-am văzut, Buzatu s-a aplecat lângă el, rachetele erau ciopor pe sus, lumină ca ziua, şi-a scos baioneta şi i-a luat scalpul. Apoi a luat mitraliera, a lovit cadavrul cu piciorul, a silă, şi s-a întors la noi.

Începea să se lumineze. Mi-am dat seama brusc de asta când am privit spre liniile ruşilor. Deasupra lor se zărea un cer senin, albastru violet. Peste câteva minute va fi lumină suficientă şi atunci ei vor porni la atac.

— Sergent Buzatu!

— Ordonaţi!

— Trimite un om la artilerişti. Să treacă şi pe la agheuri. Să fie gata, că urmează atacul.

— ’Nţeles!

M-a chemat radistul nostru în adăpost. Vecinul din dreapta mă întreba cum a fost la noi. Când i-am spus, s-a mirat tare. La ei căzuseră branduri şi avea efectivul aproape înjumătăţit. Dar tot nu era rău ca la cei din linia a doua, pe care-i pisaseră ruşii de n-au scăpat decât foarte puţini.

Când am ieşit din adăpost, soldatul care fusese după artilerişti apărea şi el, gâfâind.

— Ai mai găsit pe cineva viu?

— N-au decât un rănit, dom locotenent. Au săpat o gaură adâncă şi au astupat-o cu copaci şi pământ. Tunurile sunt bune, n-a căzut

nimic pe ele. A zis dom căpitan al lor că le trage imediat la marginea pădurícii și că este gata de luptă.

— Bine, băiete. Treci la post. Sergent!

— Ordonaţi.

— La posturi! Nimeni nu se retrage fără ordin. Executarea!

Mai păţisem ruşine, când apăram ultimul aliniament de pe Inguleţ, un râu destul de lat şi vijelios. Hotărâsem să ne retragem de pe poziţiile înaintate, mai aveam timp să ajungem la râu şi să-l trecem cu ce se găsea. Am uitat să transmit ordinul de a nu se retrage nimeni până nu mă retrag eu primul, dar soldaţii n-au reţinut decât că ne vom retrage, era noapte și, după un baraj de artilerie destul de scurt, rușii s-au năpustit peste noi, soldaţii mei au executat retragerea, dar fiecare de capul lui, m-am trezit singur între duşmani, m-am prefăcut mort, unul mi-a dat un bocanc în coaste, l-am înjurat în gând. M-am sculat peste câteva minute, când rușii s-au ridicat peste taluzul din spate, m-am lipit şi eu de un grup care alerga în salturi scurte, toţi trăgeau cu automatele – rar am văzut în linia întâi puşti – am pus şi eu mâna pe unul, stăpânul lui căzuse secerat şi am executat comenzile rusului care era șef, cu toate că nu înţelegeam o boabă, mă uitam la vecini, ce făceau ei, făceam şi eu. Am trecut ca vântul peste linia a doua, le-am dat cu tifla rusnacilor şi am ţinut-o tot o goană mai departe, către râu. Pe la patru dimineaţa am ajuns pe malul apei, era rece şi învolburată, m-am dezbrăcat, am împins un lemn împotmolit în mal, m-am agăţat de el şi am trecut râul. Cred că o oră mi-a trebuit să ajung dincolo. Tocmai la timp, căci ruşii ajunseseră pe malul de pe care tocmai plecasem şi începuseră să lumineze zona cu rachete. Era o învălmăşeală de capete în apă, că ei puteau să tragă în ele ca la exerciţii, cu siguranţă nimereau pe careva.

Din plutonul meu mai scăpaseră şaisprezece oameni. Mi-au povestit ce goană au tras până la râu, cu ruşii în spate şi fără comandant. I-am certat că n-au aşteptat ordinul meu, mi-au spus că n-au înţeles bine ordinul iniţial, dar fapt era că pierdusem douăzeci şi opt de oameni, luptători de primă clasă.

— Dom locotenent, la telefon! Comandantul de batalion.

M-am băgat iar în adăpost, lângă radist.

— Cum e, Valciule?

— Putea fi şi mai rău. Nu am pierderi, artileria e în stare bună.

— Perfect. La voi n-or să fie prea multe tancuri, dar ăia din stânga, vai de capul lor ce-or să aibă. Vezi dacă poţi să-i ajuţi cu tunurile. Acum am primit informaţiile despre forţa de izbire probabilă a inamicului. Tancurile sunt pe flancul nostru stâng.

— Am înţeles.

— Bine. Poate ne mai vedem…

Cine mai poate şti? Cred că nici Dumnezeu n-ar mai putea spune cine va mai fi viu după ciocnirea de azi. Dacă ne dau peste cap, ruşii au înainte două sute de kilometri de teren liber şi nu prea bine apărat. Mâine voi fi ori în ţară, ori prizonier. Să rămân aici, nu prea văd cum ar fi posibil.

Oamenii sunt obosiţi, de prea multă vreme n-am primit zile de odihnă. Se cam exagerase cu noi, dar asta e. Trebuia să luăm lucrurile aşa cum erau.

Oache era nervos, supărat pe Buzatu că-l trezise din somn. După atâta amar de vreme adormise şi el adânc şi tocmai atunci trebuia să fie trezit.

Acum se vede bine terenul din faţă. Presupun că nu mai e mult până la atacul infanteriei şi trupelor motorizate. De prea multă vreme durează pregătirea de artilerie.

Băieţii ştiau lecţia, să-i lase pe atacatori să treacă de noi cu blindatele și apoi să se pună pe treabă pe infanteria din spatele acestora. Blindatele erau lăsate în seama tunurilor şi a aruncătoarelor. Noi, oricum, nu aveam decât armament de infanterie.

La începutul retragerii nu mergeam pe principiul acesta, dar curând am învăţat că împotriva mastodonţilor acelora din oţel nu avea ce face cu armele noastre uşoare. Ne-au cam căsăpit ruşii până am înţeles că altă tactică trebuia aplicată în astfel de situaţii. Mai greu mi-a fost să-mi lămuresc soldaţii să-şi domine frica de blindate şi să aştepte trecerea acestora peste noi.

Eventual, dacă acest lucru era posibil, le puteam distruge cu grenadele, din apropiere, dar acest lucru s-a întâmplat foarte rar. Blindatele, cât de înspăimântătoare sunt şi cât de invulnerabile par, au o grămadă de puncte slabe – şenilele, partea din spate, butoaiele cu benzină, rezervorul. E suficientă adesea o grenadă de aruncător plasată bine în aceste puncte și tancul devine rapid aproape inutilizabil. Cu tot curajul pe care-l aveau soldaţii mei – căci numai

pentru fapte pentru care se cerea un curaj deosebit ajunseseră ei sub comanda mea – ei nu prea se înghesuiau să dea iama în blindate. Şi atunci am hotărât să cooperăm strâns cu artileria, altfel n-am mai fi fost în viaţă din prima oră a ofensivei.

Un zumzăit de motoare, din ce în ce mai puternic, ne-a adus ştirea tristă că în faţa noastră tancurile ruşilor porniseră. Câteva clipe mai târziu le-am văzut fumul alb înălţându-se peste colina din faţă, dincolo de tranşeea lor din prima linie.

Mi-am luat automatul, de captură, am verificat încă o dată încărcătorul, l-am armat şi m-am uitat în tranşee, făcând semn să fie toţi atenţi. Nu mai era nevoie de semnul meu, căci oamenii erau foarte atenţi. Popa îşi luase şi el automatul, furat de la o magazie nemţească, pe timpul trecerii peste Nipru, înapoi, împreună cu alte arme cu care ne făleam şi îi înnebuneam pe cei de la asigurarea materială, când le ceream muniţie numai de la nemţi. Foarte mulţi soldaţi foloseau gloanţe explozive şi incendiare. Erau interzise formal, ştiam că am avea necazuri dacă am fi prinşi cu ele, atât de către ruşi, cât şi de către ai noştri, dar preferam să avem siguranţa doborârii definitive a duşmanilor atinşi de gloanţele noastre.

Tancurile au apărut brusc, trecând peste tranşeele ruşilor. De cum le-au depăşit, au şi început să tragă spre noi. Ne-am băgat mai afund în tranşee şi i-am aşteptat cu nelinişte. Chiar spre noi nu se îndrepta niciun tanc, se lăsaseră mai la stânga, destule. Îşi roteau turelele ameninţător şi trăgeau cu mitralierele, rar câte un obuz cine ştie în ce ţintă aiurea. Nu ne dădeau nicio speranţă.

Câteva clipe mai târziu am privit terenul prin periscopul de tranşee. Drept spre noi se îndreptau şase şenilete şi patru camionete transportoare de trupe de infanterie. Mitralierele lor secerau zona fără milă.

— Şase şenilete şi patru camioane drept spre noi! am strigat cât am putut, ca să-i anunţ pe soldaţi de forţa inamicului. Vin exact pe axul tranşeii, la douăzeci de metri una de alta! Infanteria a ieşit acum din tranşee şi a pornit spre noi.

Artileria de spate avea observatori peste tot. Imediat am văzut exploziile obuzelor noastre, drept peste tranşeea lor de plecare. Aş fi vrut să regleze tragerea mai scurtă, poate nimereau în blindatele

acelea nenorocite. Dar nu, tunurile noastre susţineau un baraj subţire, chiar pe aliniamentul de start al inamicului. Mai mult de-atât, nici ei nu puteau face. Măcar să susţină tirul mai mult timp, să nu-i lase pe ruşi să se mai mişte.

Şeniletele au ajuns la o sută de metri de noi. Acum vor intra în câmpul nostru de mine. Le-am plantat pe parcursul a patru nopţi de groază, pe nişte ploi formidabile. Erau nişte mine antitanc, rar pusesem câte una pentru infanterie, asigurarea materială nu ne dăduse din astea mici, că nu mai aveau. Bine că măcar cu cele antitanc nu se zgârciseră.

— Pregătiţi grenadele!

Abia am strigat, când prima şeniletă a călcat pe o mină. A sărit în aer, răsturnându-se pe o rână. În clipa următoare a luat foc. Cineva s-a strecurat afară din cabină şi a rămas ascuns acolo, lângă carcasa arzândă.

O camionetă şi o altă şeniletă au fost izbite în plin de salva bateriei ochelaristului. Al treilea proiectil a căzut la douăzeci de paşi în faţa noastră, prea scurt. Deci tunurile noastre deschiseseră focul. Făcea treabă bună amantul de neam regal!

O altă camionetă a dat peste o mină şi s-a dezintegrat. Câteva siluete mai mişcau pe lângă ea.

Celelalte şase maşini au trecut de barajul minelor. N-aveam ce face, decât să dăm în ele cu tot ce aveam.

Una din şeniletele din flancul stâng a intrat cu botul în şanţ, nimerind chiar la o intersecţie de tranşei şi s-a înţepenit acolo. Guriţă Pavel, tulceanul cu trei neveste oficiale, a aruncat o grenadă pe fereastra cabinei, dând-o pradă focului.

A fost ca un semnal. Aproape toată lumea a atacat cu grenada. Maşinile au fost distruse în câteva secunde, chiar în faţa tranşeii noastre. Trebuia un sânge rece deosebit ca să le laşi să se apropie la câţiva metri, pentru a le lovi pe neaşteptate.

Supravieţuitorii se aruncau din bene, dar ai noştri nu le acordau nicio şansă. Rafale foarte scurte îi secerau fără încetare.

Ochelaristul îşi schimbase imediat direcţia tirului, spre flancul stâng, unde era adevărata primejdie. Un tanc a fost lovit chiar sub turelă, apoi un transportor blindat, după care n-am mai avut timp să văd ce se întâmplă. Infanteria sovietică ne ataca în salturi scurte.

Băieţii învăţaseră şi pentru asta o tactică anume. Urmăreau numai câte un om, fără să se uite la ceilalţi. Omul se ridica, alerga câţiva metri, apoi se arunca din nou pe burtă. De obicei nu-şi mai schimba poziţia până la saltul următor. Greşeală fatală, căci noi ne fixam locul în care se lungise la pământ câte un om şi-l aşteptam să se ridice pentru saltul următor. Era mort înainte de a face un pas.

Nici acum nu făceam excepţie de la regulă. Toată lumea trăgea la fix, ca la antrenamente. Tactică de oameni care vor cu orice chip să supravieţuiască.

— Oache, adu-i pe cei cu aruncătoarele!

Voiam să-l îndepărtez de luptă, măcar în primele minute să fie mai în spate.

Ruşii atacau în valuri. Nu se făcea nici la ei economie de forţă vie. Ştiam că primii atacatori sunt foşti condamnaţi de drept comun, criminali, hoţi, tâlhari de drumul mare. Şi la ei funcţiona sistemul acesta, de a arunca primii în atac pe cei care erau consideraţi pleava societăţii. De ăştia nu ne era frică, numai că după ei veneau batalioanele de şoc, de multe ori batalioane disciplinare, aşa cum aveam noi unul în faţă. Pe ăia îi recunoşteam după îmbrăcămintea fistichie pe care o foloseau. Când ne dăduseră peste cap la forţarea Niprului, crezusem că americanii aduseseră trupe pe frontul sovietic, toţi soldaţii purtau echipament de mascare de prima clasă, căşti metalice cu plasă pe deasupra şi vopsite în culori cenuşii-verzui. Îşi plantaseră în plasele acelea crenguţe şi tufişuri de mărăcini, reuşind să ne păcălească, până când unul dintre ai noştri s-a trezit cu un tufiş pe care-l ştia la douăzeci de paşi depărtare, drept lângă el. De frică, a tras o rafală în centrul tufişului şi atunci am înţeles şmecheria şi ne-am pus şi noi să secerăm celelalte tufişuri, adevărate sau nu. Au fost atunci câteva minute de vacarm, goleam încărcătoarele unul după altul, că mai târziu am fost obligaţi să ne schimbăm armele, ale noastre se decalibraseră din cauza folosirii intense.

Un tun de calibru mărunţel începu să ne bată poziţia. Îl aduseseră mai în faţă, pe dâmbul de pe linia lor de plecare şi trăgea, nu prea des, dar destul de perisulos. Când au venit cei patru servanţi cu agheurile, le-a arătat tunul.

Infanteria nu reuşea să treacă de o anumită line, cam la o sută de metri de noi, unde solul făcea o cută naturală. Care mai scăpa

înainte de a ajunge la acea cutare, se adăpostea în dosul ei şi nu mai înainta nici măcar un metru.

Două tancuri şi-au făcut şi-au făcut apariţia pe dâmb şi au pornit drept spre noi, trăgând cu mitralierele din mers. Şi mergeau, nu glumă! Treceau peste cadavre, peste oameni vii, nu se uitau. Aveau misiunea să ne străpungă poziţia şi voiau să şi-o îndeplinească. Poate se alegeau cu vreo permisie, să se ducă şi ei pe-acasă să secere grâul, sau măcar le dădeau vreo decoraţie, că şi ruşii aveau o patimă să dea la toată lumea tinichele pentru fapte de bravură pe câmpul de luptă.

Băieţii de la aruncătoare ştiau meserie. Întâi au eliminat tunul, făcându-l praf din patru proiectile, apoi s-au fixat pe tancuri. Pe cel din dreapta l-au lovit de cinci ori. Celălalt a plasat un obuz drept în faţa agheului din flancul drept, îngropându-i pe cei doi servanţi.

Buzatu şi Popa s-au repezit într-acolo, au recuperat ţeava aruncătorului, i-au băgat proiectil pe ţeavă şi au schimbat poziţia, mult în dreapta.

Tancul scăpat a depăşit cuta terenului şi a intrat în câmpul de mine. Trăgea proiectil după proiectil, ne-a mai îngropat doi oameni, apoi, brusc, s-a oprit. O mină îi distrusese şenila din stânga. S-a rotit puţin, uitând câteva clipe să ne mai împroaşte cu foc, apoi cei dinăuntru au înţeles că nu mai au scăpare şi au început să ne bată din nou cu proiectile.

Buzatu a reuşit să trimită o grenadă în cealaltă şenilă, cei patru dinăuntru or fi crezut că a luat foc tancul, fapt e că turela s-a deschis şi trei oameni au încercat să părăsească tancul. I-au ras înainte de a atinge solul. Al patrulea, mecanicul, nu ieşise. Gândeam că era rănit sau mort. Nu era deloc aşa. L-a scos Guriţă Pavel câteva minute mai târziu, când s-a târât împreună cu prietenul său Golea Rânjitu până la tanc, de l-a luat în primire. În timp ce noi continuam să ne facem meseria pe seama infanteriei, ei doi s-au urcat pe tanc şi au întors turela cu jumătate de cerc. Puţin mai târziu, când pe coama dealului din faţă au apărut câteva transportoare, le-au luat în primire de departe. În mai puţin de un minut au distrus patru vehicule. După aceea au părăsit în grabă tancul, căci ruşii îl luaseră în colimator şi obuzele artileriei de spate au început să încadreze blindatul. Au luat prizonierul, au coborât şi după ce au aruncat o grenadă prin chepengul turelei, au rupt-o la fugă spre tranşee.

Ghiţă Mototol, un băiat dezgheţat din Satu Mare, l-a luat în primire pe prizonier. El era singurul care rupea bine pe ruseşte, că trăise prin Basarabia şi învăţase destul din graiul ăsta de neînţeles. Îl boscorodea pe prizonier, că ăla nu voia să divulge niciun secret, la el toate erau secrete. Ghiţă i-a cârpit două palme şi l-a lămurit că pentru el nu există secrete, rusul a început să vorbească, da, era ofensiva, se declanşase pe tot frontul de sud, de la Marea Neagră până în câmpia Orelului. Mai mult de-atât nu ştia, doar că aveau ordin să înainteze cât mai mult, chiar fără acoperirea infanteriei. Dacă mai vin şi alte blindate? Nu crede. Cele mai multe au fost masate în partea de nord, ca să rupă frontul nostru în două. Infanteria? Un regiment la un kilometru de front, cam de-aici spre sud…

Transportoarele se apropiau, încrezătoare. De data asta, în spatele lor nu mai erau trupe de umplutură, ci chiar batalionul pe care-l avuseserăm în faţă timp de patru luni. Ăştia se cunoşteau de departe, aveau numai armament automat, puşti mitraliere şi cu toate trăgeau din mers. Nu prea se ascundeau, sau să înainteze măcar în salturi, nu, ei nu îngăduiau astfel de manevre, nu erau demne de valoarea lor.

Cele două agheuri au trimis câteva grenade printre transportoare, unul a fost lovit, celelalte proiectile au făcut goluri printre atacanţi, dar cei rămaşi şi-au continuat înaintarea.

Tocmai atunci m-a chemat radistul la telefon. Era comandantul batalionului.

— Ce-i nou la voi? m-a întrebat cu o voce îngrijorată.

— Deocamdată cred că am patru morţi, restul sunt în viaţă. Dacă vă fac raportul blindatelor distruse, n-o să mă credeţi. Am şi un prizonier, conductor de tanc. Greul de-acum începe.

— Ştiu. Cei din flancul stâng sunt foarte presaţi. Le-am trimis întăriri, artilerie. Dacă nu te mai sun peste un sfert de oră, ia legătura cu căpitanul Apostol, de la a cincea. Executaţi ordinele lui. Cred că până la urmă o să vă retrageţi.

— Dacă m-aţi ajuta cu un tir mai bine dirijat, eu aş rezista aici.

— Nu prea pot. Noroc!

Chiar de noroc aveam nevoie. Ruşii trecuseră de cuta terenului. Acum începuseră să alerge şi să se adăpostească. Se acopereau reciproc, mitraliindu-ne poziţiile în serii lungi, ca să nu ne lase să

înălţăm capul dincolo de marginea tranşeii. Dar ei nu ştiau că aveam şi noi oameni la fel de buni că ai lor. Ridicau armele deasupra capului şi secerau cu un încărcător întreg zona din faţă. Cele două mitraliere, adăpostite între saci cu nisip, îşi făceau datoria din plin.

Curând lupta şi-a schimbat complet aspectul. Ruşii au început să arunce grenade peste noi, noi am răspuns imediat, pierderi de ambele părţi, ei s-au împotmolit, nu ştiu ce s-a întâmplat, câţiva s-au retras, alţii s-au năpustit în tranşee, se trăgea la gura ţevii, ne-am bătut corp la corp, până i-am răzbit. Ruşii îşi împărţiseră forţele, sau unii dintre ei au fost prea laşi, şi aşa am luat încă opt prizonieri. Pe ceilalţi i-am alungat cu grenade. Noi mai pierduserăm cinci oameni şi aveam patru răniţi.

A sunat telefonul, mă chema tot comandantul batalionului:

— Valciule, a început retragerea. Luaţi-o uşor spre noi, poate îi păcăliţi pe ruşi, să creadă că tot acolo sunteţi.

— Trebuie să las pe cineva să acopere retragerea?

— Nu. Apreciază şi tu.

M-am întors în tranşee şi le-am dat vestea ce bună soldaţilor. Câţiva au mai aruncat grenade la vale, ca să vadă lumea că mai suntem pe acolo, am mai pus câteva căşti în vârful unor beţe, ca să se vadă de dincolo că mişcă, apoi ne-am luat catrafusele şi am pornit spre spatele frontului. Pe drum i-am anunţat şi pe artilerişti. Nu puteau să-şi ia cu ei tunurile. Au amorsat nişte grenade şi le-au băgat pe ţevi, legate de închizător. La prima mişcare a acestuia, grenadele ar fi făcut explozie, distrugând atât tunul, cât şi omul care avusese curiozitatea să verifice închizătorul acestuia.

Am trecut printre mormane de cadavre, pe unele locuri artileria ruşilor bătuse tare şi oamenii nu mai avuseseră unde să se ascundă. Proiectilele nimeriseră şi un depozit de muniţii, într-o vale. În jurul lui am numărat vreo sută de cadavre, apoi am renunţat să mai număr.

Peste tot maşini avariate, unele arzând, altele se mai puteau mişca şi soldaţii se îngrămădeau pe ele, să se retragă mai repede din faţa valului rus.

Am intrat într-o pădurice, unde era instalat comandamentul regimentului. Într-o poiană era şi comandamentul batalionului. Maiorul Goncea s-a mirat când ne-a văzut. Tocmai se pregătea să

părăsească şi el poziţia.

— Aşa repede aţi ajuns?!

— Ritmul a fost foarte alert, domnule maior.

— Ruşii sunt în spatele vostru?

— Nu cred că au dat năvală. La mine în sector le-am pregătit mai multe surprize. Dar cred că în cel mult o oră vor fi aici. Dacă nu se ordona retragerea era mai bine. Noi puteam să rezistăm încă.

— Da, dar cei din flancul stâng au fost daţi peste cap. Vrei să vă fi încercuit ruşii? Hai, daţi-i bătaie, până nu e prea târziu. O să ne oprim tocmai peste cincisprezece kilometri. Acolo cică s-ar fi amenajat o linie fortificată. Nu urmaţi drumurile, căci aviaţia şi-a făcut apariţia şi face prăpăd. Noroc bun! Ne întâlnim pe seară.

L-am salutat reglementar, m-am întors spre trupa mea, uitasem să-l întreb pe maior ce trebuia să fac cu prizonierii, nu face nimic, o să-i luăm cu noi. Pentru răniţi era mai greu, căci niciunul nu se putea deplasa singur. Am oprit o ambulanţă, din cabină s-au răstit la mine doi oameni cu stele mari şi multe pe epoleţi. Le-am pus armele în piept şi au tăcut. În spate aveau doi răniţi şi vreo zece alţii, valizi toţi. I-am dat jos fără să le bag în seamă protestele, am urcat răniţii noştri, apoi i-am lăsat să se urce şi ei, care cum pot, şi le-am dat liber.

Plutonul aştepta liniştit. Nimeni nu se plângea. Toţi ştiau ce va urma, ziua se anunţa foarte călduroasă, cincisprezece kilometri pe căldura aceea şi cu avioanele deasupra nu întruneau deloc condiţiile necesare pentru a se declara deplasarea drept excursie de plăcere.

Doar ce am părăsit poziţia comandamentului şi, în pădure, am dat peste nişte găini. Ştiam că şefii aveau o mică crescătorie de păsări, pentru diferite ocazii, găinile acelea probabil scăpaseră sau le dăduse careva libertatea. Băieţii au organizat imediat vânătoarea lor, căci întotdeauna se gândeau la masa următoare mai mult ca la orice altceva. În război, de fapt, soldatul nu se gândeşte decât la două lucruri: la mâncare şi la somn. Dacă duce lipsă de astea două, e tragedie. Dacă le are, soldatul e fericit. Ce puţin cere un soldat de la viaţă ca să fie fericit!

Nişte pifani au trecut pe lângă noi în fugă. S-au minunat că mai aveam timp de găini, când inamicul era la mai puţin de un kilometru de noi. Ce ştiau ei! Seara urmau să mănânce raţiile personale, tari ca fierul, pe când noi vom avea o ciorbă de găină.

Am mers aproape doi kilometri pe marginea unui drum pe care se scurgeau maşini şi trupe către apus, apoi l-am părăsit, pentru că apăruseră avioanele de vânătoare şi au împrăştiat totul. Ne-am pierdut în pădure, am intrat în adâncul ei, până am rămas cam singuri şi am mai înaintat până am dat de o mlaştină. Mai departe aveam impresia că nu se mai putea înainta. La numai o jumătate de kilometru începea spectacolul unui dezastru militar. Luptele se purtau de la distanţă, se trăgea cu artilerie nevăzută, tancurile erau albite de fum, avioanele ruşilor cădeau mereu spre sol, mitraliind de la mică înălţime. Aici, inamicul ne-o luase înainte.

Să ascunzi patruzeci de oameni într-o pădure din marginea unui câmp de luptă, era foarte greu. În orice moment, inamicul ar fi putut să dea peste noi, chiar fără să ţină cu tot dinadinsul la asta. Am ordonat ca oamenii să se împrăştie, am pus şase santinele, la distanţă de două sute de metri de nucleul grupului, după care am dat voie să se mănânce.

Buzatu mai avea ceva ceapă, fără ea mâncarea n-ar fi avut niciun gust. Mi-a dat şi mie o jumătate mare şi am mâncat în linişte. Soldaţii au mâncat şi ei fără vorbă. După aceea am trimis de au schimbat santinelele. Aveau şi ei dreptul să mănânce.

În pădure era umbră, destul de răcoare, merita să aşteptăm căderea nopţii acolo.

Zgomotele luptei din vecinătate n-au încetat toată după amiaza. Se băteau ca chiorii, cred că ai noştri nimeriseră în încercuire şi acum ruşii îi snopeau fără probleme.

Câteva patrule au trecut prin marginea pădurii, dar n-au intrat în ea. După câte înţelegeam, efortul ruşilor venea dinspre sud, îi ocoleau pe ai noştri prin dreapta, strângându-i ca într-un cleşte. Bănuiam că dacă nu ne-am fi grăbit puţin să părăsim poziţia noastră de dimineaţă, acum ori am fi fost daţi peste cap, ori am fi fost înconjuraţi, ceea ce ar fi dus la un singur sfârşit: moartea sau prizonieratul.

La căderea nopţii am mâncat bine, am ştrand oamenii şi am pornit către apus. Luptele se potoliseră pe seară. Bănuiam că ai noştri fuseseră învinşi.

Terenul era destul de liber, linişte pretutindeni. Am dat peste un grup de case din care se auzea zvon de glasuri, dar le-am ocolit cu grijă, fără să avem curiozitatea de a afla cine le ocupa.

Prizonierii erau oameni înţelepţi, căci nu ne-au produs necazuri de niciun fel. Puteau să strige când am trecut pe lângă casele acelea, ca să ne semnaleze prezenţa, dar n-au făcut-o; erau oameni de onoare. Am aflat cu surprindere că toţi erau ofiţeri. Avusesem şi noi destui. Păcat de ei. Atâta efort şi cheltuială ca să-i faci ofiţeri, pentru a-i băga apoi în foc ca pe orice cioban…

Ruşii voiau să ştie dacă fuseserăm şi noi la Odessa, când ne dăduseră peste cap. Da, fuseserăm. Ia uite, domnule, cum se întâlnesc oamenii! Ei fuseseră cei care ne scoseseră din poziţii în mai puţin de două ore, când mai înainte rezistaserăm eroic la şase atacuri consecutive, în patru zile. Meritau stima noastră, chiar dacă atunci pierduserăm jumătate din efective, printre care şi Sandu Alergăreţu şi Costache Patrafir, zis Cioardă, care nu avuseseră de lucru decât să se bage printre ruşi şi să-i căsăpească cu pumnalul, ca să nu se audă. Aveau amândoi mania de a ucide numai cu arme albe, nu prea sufereau armele de foc, pe vremuri (nu prea îndepărtate) fuseseră artişti în meserie, lucrau împreună, la comandă îndepărtau orice personaj inoportun, fără să lase urme, şi-au bătut joc de poliţişti aproape patru ani până le-au dat de urmă, şi chiar atunci a fost foarte greu să-i dovedească, ei erau ofiţeri de carieră, proveneau din familii cu tradiţii militare, părinţii ajunseseră până la Budapesta în celălalt război, nu se putea ca tocmai doi ofiţeri să fie criminali, le-au pus apărători foarte buni, dar poliţia avea dovezi şi atunci au fost condamnaţi la moarte. Trebuia să fie executaţi chiar pe 21 iunie 1941, atunci au făcut cerere de graţiere către Antonescu, era dreptul lor, s-a amânat execuţia, până se primea răspunsul de la Conducător. Mareşalul avea alte treburi atunci, era prins de război, a trecut Nistrul destul de repede, nu s-a oprit acolo, că a văzut că merge uşor cu ruşii, dar după Odessa a dat de greu şi atunci a dat decretul cu Batalionul 1001: toţi militarii condamnaţi la moarte sau muncă silnică pe viaţă, precum şi criminalii de la drept comun şi comuniştii închişi puteau scăpa de pedeapsă, dacă se încadrau în acest batalion. La început s-au repezit numai criminalii, pentru ei era mai bine în linia întâi decât în închisoare. Aceştia s-au dovedit însă soldaţi prea proşti, mai mult mureau prosteşte sau dezertau la ruşi decât făceau treabă. În zilele următoare au apărut şi primii militari de carieră, oameni de toate vârstele şi gradele, ăştia i-au scos pe ruşi din poziţii una-două, i-au împins dincolo de Bug, după care

Batalionul 1001 a început să primească regulat completări, care erau foarte necesare, din cauza pierderilor îngrozitoare pe care le suferea. Alergăreţu şi Patrafir au intrat în luptă lângă Odessa şi – ironia sorţii – tot acolo au căzut, după ce străbătuseră două mii de kilometri dus-întors.

Prizonierii povesteau şi ei ce lucruri urâte păţiseră din cauza noastră, căci la ei coeziunea formaţiilor nu se realizase de la început, erau derutaţi şi ei de victoriile germanilor, mulţi dezertaseră şi de la ei şi batalionul lor trebuia să primească aproape săptămânal întăriri, aşa pierderi aveau, altfel nu ar fi rezistat pe poziţiile de contact cu ai noştri. Cu toate că aveau un respect deosebit pentru tactica şi disciplina trupelor de asalt germane, mai mare teamă aveau de noi. Când cercetarea îi anunţa că au în faţă români, erau foarte îngrijoraţi. Românii le provocaseră cele mai multe pierderi, şi nu din cauza unei tactici deosebite, ci numai pentru că noi ne avântam în luptă cu curaj şi fără să ţinem seama de greutatea luptei. Ei nu reuşiseră să ne ţină piept aproape în nicio bătălie.

După ce am început noi să ne retragem, au mai câştigat şi ei în curaj şi s-au mai organizat, dar şi atunci mai aveau teamă de noi. La ei în batalion au fost cele mai multe cazuri de mutilări din lupta corp la corp: urechi şi nasuri lipsă, obraji atârnând în bucăţele, ochi scoşi. Românii, indiferent de rangul pe care-l aveau, îşi aminteau de felul în care luptaseră părinţii lor la Oituz şi Mărăşti, contra nemţilor care veniseră să le cucerească pământul.

Pe la miezul nopţii am reuşit să trecem peste întregul câmp pe care se desfăşurase bătălia din timpul zilei. N-am dat peste oameni, decât dacă erau morţi. Şi dintr-ăştia erau peste tot, în şanţurile drumului, pe lângă tehnica distrusă, prin copaci. Ici, colo, câte un camion sau câte un tanc mai ardeau încă, luminând terenul. Eram într-o ţară a nimănui, nu dădeam nici peste ruşi, nici peste ai noştri. Parcă intraseră în pământ cu toţii. Doar spre nord erau sigur oameni, acolo bătălia mai continua, slab, artileria trăgea rar, aviaţia de noapte bombarda ceva, dar departe, sclipeau exploziile la orizont.

Dacă aş fi avut cu cine lua legătura, i-aş fi transmis că prin locurile pe unde trecuserăm nu era nimeni, dar dacă nu aveam cui să-i spun, ce folos? Şi parcă vedeam că vom fi învinuiţi că n-am atacat

imediat. Dar pe cine să atacăm, dacă nu se vedea nici urmă de rus!?

Pe la trei dimineaţa am dat peste un pârâiaş. Am umplut bidoanele cu apă și l-am trecut. Dincolo de ele era iarăşi o pădure. Cred că am mers vreo șase kilometri prin ea, pe orbecăite. Aici era linişte, fusese ocolită de lupte, tehnica nu s-ar fi putut deplasa prin hăţişurile prin care abia ne-am descurcat noi.

Ne-am oprit când patrulele de cercetare ne-au adus vestea că au dat peste casele unui sat. Satul părea mare, se auzeau cocoşii cântând de ziuă, asta nu-i bine, unde este un sat mare, trebuie să fie şi un drum destul de bun, deci, eventual, pe el se pot deplasa şi trupe motorizate.

În afară de cocoşi, nu se auzeau alte zgomote. Am împins trupa în faţă, am ajuns la marginea satului, am trecut de o curte de unde ne-a lătrat un câine şi am intrat în ceea ce ar fi trebuit să fie o altă curte, dar nu mai avea gard decât pe o latură. Ne-am apropiat de casă, oamenii au înconjurat-o, am aşteptat puţin, apoi Buzatu cu Ghiţă Mototol şi alţi doi oameni au intrat în casă. Au intrat uşor, uşa nu avea încuietoare, norocul celor dinăuntru, că altfel o spărgeau.

Când am intrat eu, a primnseseră un opaiţ, se vedea bine, cineva acoperise fereastra, am închis repede şi uşa, să nu se vadă lumină de afară. Şase perechi de ochi ne priveau speriaţi. Un bătrân, o femeie şi patru copii, între patru şi zece ani. Fuseseră treziţi din somn, nu se dezmeticiseră.

Ghiţă Mototol începuse conversaţia cu bătrânul, pe un ton liniştit. Moşul nu părea a fi prea binevoitor.

— Zice că nu crede să fie ruşi în sat, ne-a lămurit Ghiţă.

— Spune-i că n-avem de gând să stăm pe-aici.

Ghiţă s-a apucat să-i explice bătrânului că intenţiile noastre erau onorabile, dar omul susţinea că nu ştie nimic. Ghiţă s-a răstit la el, copilul cel mic a început să plângă, m-am apropiat de el, femeia s-a repezit la mine, să nu-l ating, credea că vreau să-i fac ceva rău, am oprit-o zâmbind, mi-erau dragi copiii, chiar dacă ăsta era rus, tot copil era, el n-avea nicio vină că se născuse dincoace de Nistru. Am scos o tinichea germană din buzunar, era cu bandă vişinie, i-am dat-o şi copilul s-a liniştit ca prin farmec. A început să studieze cu atenţie darul meu, fratele şi surorile lui s-au dat mai aproape, să vadă şi ei crucea aceea fără nicio valoare.

M-am întors spre femeie şi i-am zâmbit din nou. Era blondă,

cozile nu şi le despletise pentru noapte, era frumoasă, chiar dacă îngrijorarea i se citea pe chip şi o făcea mai bătrână. Am căutat prin sacul meu şi am scos două conserve de concentrate. I le-am întins. Mi le-a primit fără nicio vorbă.

— Hai, *diadia*, *gavari* odată! m-am răstit la bătrân.

A înţeles probabil că nu ne mai jucam. A răspuns la toate întrebările translatorului nostru. Rușii nu trecuseră prin zonă, pădurea se întindea spre sud şi nord mulţi kilometri, drumul de acces la sat păstra și el această direcţie şi nu era circulat. Nici români sau nemţi nu trecuseră pe acolo, sătenii aşteptau şi ei să se lămurească situaţia, deocamdată se părea că satul acesta din mijlocul pădurii nu aparţinea nimănui, primarul fugise de două zile, nu mai era niciun străin prin sat, și jandarmii fugiseră cu o zi înainte, îşi încărcaseră în două căruţe parte din avut şi porniseră spre apus, spre Nistru.

— Partizani sunt? am întrebat.

Bătrânul a înţeles ce voiam şi a răspuns negativ. Speram şi eu să nu fie partizani, căci prin părţile noastre n-am prea auzit să fie, cei mai mulţi erau în pădurile nesfârşite ale Bielorusiei, căci acolo aveau unde să se ascundă.

— Sergent, ordonă să intre băieţii pe undeva, să ia ostatici pe lângă ei şi să doarmă măcar două ore. Vom pleca mai târziu. Presupun că aici suntem în siguranţă. Vezi să nu se facă gălăgie.

Buzatu a ieşit, ca să împartă ordinele.

— Ghiţă, spune-le ăstora că ne vom culca în locul lor. Ei pot să facă ce vor, pot să iasă şi pe afară, dar copiii rămân lângă noi.

Sătmăreanul le-a tradus, bătrânul ne-a cam blestemat, am înţeles şi eu ceva de *ciorti*, dar ne-au făcut loc pe laviţe. Pe piciul căruia îi dădusem crucea nazistă l-am oprit lângă mine şi m-am întins pe laviţă, fără grijă. Am adormit aproape imediat.

Când m-am trezit, soarele era sus, se vedea printr-un ochi de geam. M-am uitat la ceas: nouă. Ce naiba, nimeni nu s-a trezit până acum?! Eroare! Buzatu şi cu Ghiţă Mototol nu erau nicăieri. Pe podea dormeau însă fraţii Boitan, cu armele sub cap. Una din fete se distra pe seama celui mai mare dintre fraţi, îl gâdila cu o pană pe la nas, omul se tot mişcotea, ceva nu-i convenea, dar nu deschidea ochii. Piciul de lângă mine dispăruse. Pe laviţa cealaltă stătea femeia, tristă, nu lua aminte la jocul periculos al fetiţei.

M-am ridicat. Atunci m-a privit şi ea. Mi-am aranjat vestonul şi i-am zâmbit. Deasupra ei, pe perete, era un portret, o copie de poză, un bărbat tânăr. L-am arătat.

— *Tvoi celavek*?

A răspuns afirmativ dând din cap.

— *Gde*?

Mi-a răspuns ceva, dar am înţeles numai că nu e mort.

— Las că-i bine. O să vină acasă, o să trăiţi mulţi ani fericiţi, poate mai faceţi doi, trei copii…

M-a privit mirată. Nu înţelegea boabă româneşte. Am dat din mână a lehamite şi i-am trezit pe alde Boitan.

— Hai, băi, leneşilor. Mai sculaţi-vă şi voi, că acu' dă rusul peste noi şi vă satură de somn.

S-au sculat, cam indispuşi.

— Fuga marş, afară!

De obicei, ăştia mi se încontrau, nu prea le plăcea să li se comande, veniseră de la ţară, ei fuseseră căpeteniile unei bande de tâlhari, fuseseră condamnaţi la moarte şi abia în faţa plutonului de execuţie preotul le şoptise să facă cerere pentru front, altfel habar n-ar fi avut că puteau scăpa de moarte, măcar s-o amâne cu câtva timp. Unul dintre ei, gândindu-se cam mult la ce s-ar fi putut întâmpla dacă n-ar fi fost preotul acela, avusese un şoc psihic intens şi i se albise părul complet. De-asta şi părea mult mai bătrân ca frate-său, chiar dacă diferenţa de vârstă era de numai doi ani.

Am ieşit şi eu după ei, cu tot calabalâcul. În curte, ca şi în drum, erau mulţi săteni, puţini de-ai noştri, toţi tăcuţi. Buzatu nu se vedea. L-am strigat pe Guriţă, care-i făcea ochi dulci unei codane, şi l-am întrebat ce se întâmplă.

— Don sergent a ordonat să nu se dea deşteptarea. Ţăranii ăştia au promis să ne dea o masă ca lumea dacă nu le dăm foc la case.

— De unde masă ca lumea? Ăştia nu mai au ce mânca ei şi ne dau nouă!?

— Don locotenent, aşa a spus tataie.

Aşa îi ziceau câţiva din pluton lui Buzatu, tataie. Şi Buzatu nu se supăra, îi plăcea porecla.

— Ei, dacă aşa a zis el, aşa o fi. Dar unde este el acum?

— Uitaţi-l că vine din colo.

Sergentul venea într-adevăr pe drum, însoţit de trei oameni în vârstă. Părea vesel.

— Dom lent, am aranjat o afacere prima-ntâi! m-a luat de departe. Oamenii ăştia au pregătit o masă ca lumea, ca să ne vedem de drum fără să le facem necazuri. Haideţi să mergem, că e gata şi să nu se răcească. Guriţă, dă deşteptarea!

L-am urmat fără să comentez. Sătenii ne-au făcut loc, privindu-ne cu teamă şi curiozitate. Desigur, Ghiţă Mototol le povestise ceva din istoria plutonului nostru şi oamenii ne luaseră frica. Un şmecher şi-ăsta, povestea cam ce făcuse el la viaţa lui şi, aproape fără să le ceară, oamenii îi puneau la dispoziţie tot ce aveau, numai de teamă să nu-i vină iarăşi damblaua şi să-şi mai exerseze mâna pe pielea lor.

Masa era aranjată pe un teren de lângă biserica satului, o biserică mică, nu ştiu dacă ar fi intrat toţi ai noştri deodată în ea. Patru mese lungi fuseseră lipite una de alta, formând o linie lungă. De o parte şi de alta fuseseră puse bănci din lemn negeluit. Aici, în pădure, aveau desigur suficient material lemnos.

Băieţii au apărut destul de repede, care fuseseră mai somnoroşi şi nu erau deja prezenţi la masa festivă.

Am primit mai întâi o porţie de ciorbă. Unii s-au grăbit să bage lingurile în străchini, să soarbă, dar Buzatu i-a oprit cu un strigăt:

— Ho, bă, nebunilor! Ce vă grăbiţi aşa?

Oamenii se holbau la el, neînţelegând de ce nu e voie să mănânce, dar niciunul n-a mai pus mâna pe lingură.

Străchinile au fost umplute la toată lumea şi atunci sergentul ni s-a adresat din nou:

— Să dăm întâietate sătenilor. Să guste ei câteva linguri din ciorbă. Eu n-am stat pe la bucătării şi cu ăştia nu ştii la ce să te aştepţi. Ghiţă, spune-le să se apropie şi să ia fiecare câte trei linguri din străchinile noastre. Dacă e să murim noi, mor şi ei. Hai!

Ghiţă Mototol s-a conformat, a tradus ordinul sergentului. Sătenii s-au apropiat de masă, au gustat cu încredere din fiecare strachină. Abia după aceea am primit permisiunea să mâncăm şi noi.

Mă tot întrebam cum de am fost trataţi cu carne, când Buzatu a început să povestească despre locuitorii acelui sat uitat de lume. Când a trecut linia frontului peste ei, şi-au ascuns vitele şi bucatele în

pădure, era destul de mare pentru a o putea folosi în acel scop, administraţia română fusese îmbrobodită, habar n-aveau de vitele şi grânele din pădure, ba poate îşi primeau şi ei obolul ca să închidă ochii, sătenilor nu le fuseseră rechiziţionate vitele. Şi ce mai oficialităţi erau? Un primar şi doi jandarmi, străini de loc şi de oameni. Acum vitele fuseseră aduse mai aproape de sat, crezând că frontul trecuse din nou dincolo de ei și că nu mai aveau de ce se teme. Din păcate, dădusem noi peste ei, dar se descurcaseră, sacrificaseră un juncan ca să ne vedem noi de treabă și de drum. După cum i se părea sergentului, oamenilor nu prea le convenea că se întorcea puterea sovietelor pe plaiurile lor.

De undeva a fost adus un butoiaş cu vin. Băieţii s-au repezit la el şi în câteva minute l-au golit de tot. Conversaţiile au început să se lege, limbile s-au dezlegat, Marin Cotorban şi Golea Rânjitu' s-au legat de două femei mai tinere, nimeni n-a zis nimic până când nebunii ăia au depășit măsura și sătenii au ridicat tonul, Cotorban s-a luat la harţă cu un rus, Buza tu a strigat la el să se potolească și când intervenţia lui nu a avut niciun succes, a tras un foc cu naganul, trimiţând glonţul pe lângă urechile împricinatului. Ceilalţi, care erau atenţi numai la ce se mânca, au pus mâinile pe arme, unul a scăpat o rafală spre bisericuţă, noroc că nu era nimeni pe-acolo…

S-au lămurit repede că nu e niciun pericol și lucrurile s-au liniştit dintr-odată. Oamenii ştiau când e de glumă și când nu.

Peste un sfert de oră i-am zis sergentului să caute un om să ne conducă prin pădure. Mi se părea că tunurile bat cam tare spre nord şi intenţionam să aflu cam ce traseu trebuie urmat ca să ieşim din pădure cât mai la sud de locul bătăliei.

Buzatu a găsit un om care se lăuda că ştia pădurea ca-n palmă. Cu ajutorul lui am întocmit o schiţă a regiunii. Trebuia să mai străbatem vreo cinci kilometri de pădure, am fi ieşit la o potecă ce se strecura printre nişte coline, iar dincolo de dealuri urma un teren plat. Cam pe-acolo ar fi trebuit să fie și trupele noastre, dacă nu cumva i-or fi dat ruşii peste cap.

L-am rugat pe sătean să ne scoată măcar din pădure și a acceptat imediat, fără fasoane. Am dat semnalul de plecare.

Mişu Lunganu, care era mereu cu gândul la problemele stomacului, achiziţionase o oală mare. L-am întrebat la ce-i folosea.

— Ei, mai târziu poate facem ceva mâncare în ea.

Habar n-avea că n-o va folosi decât o singură dată, şi atunci în cu totul alt scop.

Când am ajuns la marginea vestică a pădurii, era aproape ora prânzului. Ne-am oprit, acolo trebuia să studiem terenul. Colinele din faţă nu păreau populate, spre nord se auzeau mereu zgomotele caracteristice unei lupte intense. Săteanul ne-a arătat poteca pe care trebuia s-o urmăm ca să trecem dincolo de coline, apoi ne-am despărţit, el probabil fericit că a scăpat de noi, noi mulţumiţi că ne-a scos la lumină din pădure.

Am ţinut sfat cu Buzatu şi am hotărât să ne împărţim în trei grupuri: o avangardă, formată din patru oameni, o ariergardă din şase oameni şi la mijloc restul plutonului împreună cu prizonierii. Eu am pornit înainte, cu Guriţă Pavel şi cei doi fraţi Boitan. Cu toate că nu erau prea ascultători de felul lor, erau adevăraţi soldaţi, ştiau să se descurce în orice situaţie, aveau reflexe prompte şi un curaj aproape dement.

Am intrat între coline, cu armele în mâini. La ceva mai mult de cincizeci de metri în spate s-a desfăşurat restul plutonului, cu Buzatu în frunte.

În zonă era linişte. Doar ici, colo, o pasăre speriată ne ciripea nervos. În rest, numai bubuiturile dinspre nord stricau liniştea.

Am depăşit două coline, apoi alte două, am trecut peste un pârâiaş care îşi ducea apele spre stânga, ne-am oprit câteva clipe ca să ne răcorim, plutonul ne-a ajuns, apoi l-am lăsat din nou în urmă.

Mai departe cu un kilometru am intrat pe valea unui alt pârâiaş, poteca îi urma cursul, aşa că l-am urmat şi noi, până l-am trecut pe un podeţ. După aia am intrat într-un zăvoi în care ciripeau o mulţime de păsărele. Poteca abia se mai ghicea, semn că nu prea fusese călcată în ultimul timp. L-am lăsat pe Guriţă în faţă, eu urmam după el, iar alde Boitan după mine.

Când am ieşit din zăvoi, ne-am uitat mai întâi în dreapta, nimic periculos, apoi în stânga, la fel, în partea asta era o moviliţă plină de troscot uscat, i-am făcut semn lui Guriţă să înainteze, am depăşit moviliţa şi atunci am auzit:

— *Stoite*!

Am înlemnit. Ştiam ce ar fi urmat dacă mai mişcam. Cu coada ochiului am sesizat o mişcare pe moviliţa cu pricina, din dosul ei,

depăşind-o, apăruse un soldat, nu era de-al nostru. Cum naiba nu-l auzisem?!

Cel de-al doilea ne-a strigat ceva, n-am înţeles ce vrea, m-am uitat la el înălţând din umeri. Ne făcea semn să ridicăm mâinile.

— Aruncaţi armele şi ridicaţi mâinile, le-am ordonat alor mei.

Au executat ordinul repede. Ne-am întors cu faţa la rusul care ne somase. De pe moviliţă ne ţintea celălalt, cu o puşcă mitralieră. Şi restul plutonului, care trebuia să apară din clipă în clipă!

Rusul care ne somase s-a dat mai aproape. Era zâmbăreţ.

În momentul acela am văzut şi restul inamicilor. Erau cel puţin patru, într-o maşină de teren, la vreo treizeci de metri mai spre nord. Ăia tocmai atunci ne reperaseră. Unul, cu caschetă, se apropia de grupul nostru, altul întorcea către noi mitraliera montată pe capota maşinii, altul stătea liniştit lângă maşină, al patrulea se vedea la volan.

Am strigat un pic mai tare decât ar fi fost necesar, ca şi când mi-ar fi fost deosebit de frică:

— *Ne streliaite*! Kaput! Buzatu, *ne streliaite*!

Trebuia să mă audă careva.

Buzatu mi-a povestit mai târziu prima sa reacţie:

— Ia uite, dom'le, ce rusă ştie locotenentul nostru! Până şi cu mine vrea să vorbească pe ruseşte…

Ruşii nici nu aveau de gând să tragă. Cel care ne somase părea chiar mirat că eu crezusem că vor trage în noi. Şi la ei se punea acum mare preţ pe prizonieri. La începutul războiului primeau medalii pentru fiecare inamic ucis pe câmpul de luptă, acum nu mai era aşa, te puteai trezi deportat în Siberia dacă nu aduceai prizonieri. La ei, ca şi la noi, un prizonier cu grad mai mare îţi putea aduce o permisie sau măcar o medalie.

Militarul cu caschetă se apropiase între timp de noi. După însemne, era plutonier. S-a oprit în faţa noastră şi ne-a întrebat ceva. Am ridicat toţi patru din umeri. Habar n-aveam ce vrea de la noi.

Plutonierul l-a privit pe soldatul de lângă el, neputincios. S-a întors iar spre noi şi a întrebat ceva ce am înţeles şi eu:

— *Italiański*?

— *Niet, rumînski*! l-am corectat eu, arătându-mă oarecum şifonat că ne-a confundat cu macaronarii ăia buni de gură, dar soldaţi

proşti.

— A, *rumînski*, a făcut gradatul, parcă mulţumit.

Un zgomot de motoare ne-a atras atenţia. Dinspre nord, de pe coama unei înălţimi, apăruseră două camionete. Se îndreptau chiar spre noi. Plutonierul rus s-a uitat şi el spre vehiculele care veneau. Părea bucuros. Ne-a spus ceva râzând, habar n-am ce-o fi vrut, în gândul meu l-am trimis undeva către origini, dar tare aş mai fi vrut atunci să mă fi aflat la un kilometru depărtare de el.

Maşinile s-au apropiat destul de repede. În benele descoperite se vedeau capetele câtorva soldaţi. Din cabina uneia a coborât un ofiţer, nu purta însemne de grad, dar plutonierul s-a arătat foarte respectuos când i s-a adresat. Ofiţerul a pus câteva întrebări, plutonierul i-a răspuns cu respect, apoi, deodată, totul s-a schimbat.

Ofiţerul tocmai încerca să-i explice plutonierului că ar fi trebuit să cerceteze zăvoiul, când am auzit bubuind aruncătorul de grenade pe care băieţii noştri îl căraseră după ei. În timp ce cădeam spre sol, cu mâna întinsă spre armele pe care le aruncaserăm cu câteva minute mai înainte, am văzut camioneta din care coborâse ofiţerul dezintegrându-se. Un trup se înălţa în aer, parcă era tras de ceva în sus, arăta destul de caraghios, apoi n-am mai avut timp să admir priveliştea.

Mitraliorul de pe moviliţă s-a pierdut cu firea, a privit spre locul în care se desfăşura în toată splendoarea explozia camionetei, timp suficient ca noi să ajungem la pământ. După câteva clipe şi-a dat seama ce greşeală făcuse că ne pierduse din vedere, dar i-a fost fatală. În momentul în care se întorcea spre noi, punând mâna pe mitralieră, automatul lui Guriţă mi-a bubuit în ureche. Rusul s-a proptit în mitralieră, apoi a tras-o încet după el, în alunecare pe cealaltă parte a gorganului.

Gloanţele ţiuiau din toate părţile. N-am îndrăznit să mă ridic, cu toate că tare aş mai fi zbughit-o în zăvoi. De acolo tocmai ieşea Mişu Lunganu, în mâna stângă ţinea oala pe care o achiziţionase din sat, iar în dreapta avea automatul, cu care trăgea rafale scurte, înaintând fără teamă.

Plutonierul s-a prăbuşit imediat, la fel şi soldatul care ne somase prima dată. Aici se cam terminase treaba.

Dinspre maşinile rămase intacte se auzeau focuri de armă, nu

prea dese, probabil ruşii făceau economie la muniţie. Aşteptam să aud o nouă explozie de grenadă, dar aceea întârzia.

Abia am apucat să-l avertizez pe Mişu, că soldatul care căzuse la pământ s-a şi aruncat peste el, cu baioneta în mână. Al naibii, se prefăcuse mort! Lunganul a împins oala în faţă, rusul n-a putut-o evita, lama baionetei a străpuns tinicheaua. Mişu s-a uitat o clipă la obiectul acela devenit nefolositor, apoi a făcut un pas către soldat. Rusul, un tinerel de vreo nouăsprezece ani, cred că a făcut pe el de frică. Avea baioneta încă în mână, Mişu se apropia de el cu pieptul descoperit, dar băiatul nu mai avea curaj să lovească. Lunganul a ridicat oala, gata să dea. Tinerelul s-a ferit ca un copil, închizând ochii şi făcându-se mic.

Mişu Lunganul i-a dat un şut în partea dorsală de l-a aruncat doi metri mai departe.

— Moaşa-ta pe gheaţă! i-a urlat rusului. Dacă te mai mişti de acolo, te bag în oală şi te fac ciorbă!

Între timp, gloanţele se răriseră. Am auzit vocea lui Ghiţă Mototol, vorbind pe ruseşte, cineva i-a răspuns dinspre maşini, apoi, unul câte unul, supravieţuitorii ruşilor au apărut la vedere, cu mâinile ridicate. Erau nouă cu toţii.

Ne-am ridicat şi noi, că acum nu mai era de stat pe jos. Ne juliserăm destul coatele şi genunchii.

Prizonierii au fost strânşi la un loc cu cei din ziua precedentă. Cu un pic de noroc, cel pe care-l considerasem a fi ofiţer rămăsese şi el în viaţă. Erau şi vreo cinci răniţi, dar nu i-am băgat în seamă.

Buzatu s-a prezentat la raport, împreună cu băiatul care era trăgător la A.G.

— De ce nu i-aţi căsăpit şi pe ceilalţi? l-am întrebat pe sergent.

— Păi, dom lent, ziceam că să nu mai facem praf şi maşinile alelalte, că poate le-om folosi noi.

— Bine, sergent. Te-ai descurcat de minune. Spune-i lui Ghiţă să-l ia la întrebări pe ăla, e ofiţer, cred – şi i l-am indicat.

Ghiţă l-a luat în focuri imediat. Omul a recunoscut că este locotenent, şi-a spus numele şi anul naşterii, dar mai multe nu voia să recunoască.

— Zice că legile războiului îl obligă să spună numai atâta! ne-a tradus Ghiţă.

— Spune-i că dacă nu colaborează, îl las pe Buzatu să-i ia

scalpul. Sergent, arată-i scalpul domnului profesor de istorie!

Când a auzit rusul ce-l aşteaptă, a zâmbit neîncrezător, dar când olteanul a scos din raniţă trofeul lui de indian şi i l-a arătat, s-a îngălbenit deodată şi a cerut voie să se aşeze. Apoi a răspuns cuminte la toate întrebările lui Ghiţă Mototol, mângâindu-şi din când în când părul destul de bogat.

Tică Ţiganul se băgase între prizonieri şi scosese la iveală o pereche de cărţi. Se juca „la mai mare". Tică ţinea banca şi toţi ăi opt de cu o zi înainte erau călare pe el, se vocifera, rublele şi mărcile îşi schimbau rapid proprietarii.

— Buzatu, fii atent la Tică, i-am şoptit sergentului. Cum stau ăia pe el, să nu-i ia vreunul arma.

Sergentul l-a trimis pe Golea Rânjitu mai aproape de grupul cartoforilor şi i-am lăsat în pace un timp.

Locotenentul spusese tot ce ştia. Acum Ghiţă putea să ne spună şi nouă cum devine cazul. Cele trei maşini făceau parte dintr-o patrulă de cercetare. În nord, la cinci kilometri de noi, ruşii avansaseră destul de mult, se dădeau lupte grele, dar şi înaintau fără nicio îndoială, erau îngrijoraţi de ce aripa stângă nu înainta în acelaşi ritm şi trimiseseră patrula aceea de cercetare să studieze terenul şi să raporteze. Din păcate, acum nu vor mai primi niciun raport. Patrula va dispare undeva, fără urmă.

L-am întrebat dacă are o hartă. Avea. A scos-o dintr-o mapă şi ne-a arătat pe ea cum se stătea în nord şi care era poziţia prezumată a frontului la aripa sudică. Nu stăteam prea bine. La cinci kilometri în nord, ruşii erau înaintea noastră cu mai mult de trei kilometri. Trebuia să facem pe dracu-n patru şi să-i depăşim.

Dacă harta rusului era bună, şi nu aveam niciun motiv să ne îndoim că n-ar fi fost, atunci puteam s-o luăm drept spre apus şi vom da de ai noştri nu peste multă vreme. Din locul în care ne aflam nu mai aveam decât vreo doi kilometri până la ieşirea dintre dealuri şi urma să dăm peste un drum cu direcţia generală est-vest.

— Buzatu, să se urce oamenii în maşini. Prizonierii să stea culcaţi.

Grupul de cartofori se tot mişcase. Tică înjura de mama focului, pierduse ceva bani şi voia să-i recupereze. Unul dintre prizonieri ajunsese drept peste automatul lui, şedea neglijent cu picioarele pe el,

dar nimeni nu dădea importanţă faptului.

— Ţigane, hai că ne mişcăm! i-am strigat.

— Numai o tură, don lent! mi-a răspuns el fără să întoarcă privirea de la joc.

Ceilalţi începuseră să urce în maşini. Îmi venea să râd, gândindu-mă cum va sta Tică în maşină, căci sigur nu se va mai găsi un loc liber.

M-am apropiat şi eu de maşina de teren, în cabina ei voiam să mă urc. Pe Buzatu l-am trimis în cabina camionetei.

Dinspre grupul cartoforilor s-au auzit strigăte, unele de bucurie, altele de necaz. Rusul care şedea cu picioarele pe arma lui Tică îi explica vesel ceva, gesticulând mult, arătându-i pumnul. Ceilalţi pufneau de necaz, se ridicaseră şi porniseră către maşini. Tică şi rusul lui s-au ridicat şi ei. Tică s-a uitat în jur, căutându-şi arma, n-o vedea, rusul şi-a scos-o de sub picioare, a şters-o repede de pământ şi iarbă, puţin jenat, i-a întins-o lui Tică, în tot acest timp continuând să-i explice ceea ce începuse cu un minut mai înainte. Cred că nicio clipă nu i-a trecut prin minte că ar fi putut folosi acea armă, fie măcar pentru a-l lichida pe Ţigan. A naibii patimă! N-o să le mai permit să joace cu armele lângă ei. Şi, desigur, acum Ţiganul făcea gălăgie că nu mai avea loc în bena camionetei, nici el, nici rusul care şezuse pe arma lui. S-au aşezat amândoi pe scările de lângă portiere, unul pe o parte şi altul pe cealaltă. Şi aşa au mers, abia ţinându-se.

Să bagi cincizeci de oameni într-un spaţiu care era prevăzut numai pentru douăzeci, este un lucru cu adevărat dificil. Dar, cu oarecare îngăduinţă, am putut să realizăm şi performanţa asta şi am dat semnalul de plecare.

Peste ai noştri am dat din întâmplare, pe drumul care ducea către apus. Am văzut câteva avioane de vânătoare pe deasupra noastră, am tras maşinile sub nişte pomi, avioanele au trecut de noi, dar s-au înverşunat pe ceva anume, în faţă, la vreo trei kilometri de noi. După câteva minute, avioanele s-au întors şi au dispărut, iar din faţă s-au înălţat câteva coloane de fum. Am tras iar maşinile pe drum şi ne-am continuat deplasarea.

Am dat peste o coloană de camioane şi transportoare blindate, care căzuseră pradă avioanelor. O mulţime de nemţi reveneau pe drum din câmpurile învecinate, de unde se ascunseseră. Ne-au luat în

primire de departe, trăgând câteva rafale de mitralieră spre noi. L-am trimis pe Buzatu înainte, ca să le explice cine suntem noi şi peste un sfert de oră ne-am putut apropia şi noi, cu maşinile.

Câţiva nemţi ne-au luat la întrebări, dar nu i-am băgat în seamă, până nu s-a apropiat un ofiţer român, cu grad de căpitan. M-am prezentat regulamentar şi l-am întrebat dacă ştie pe unde este batalionul nostru.

— Dracu' ştie! mi-a răspuns el, pe un ton mirat. De unde să ştiu, că de ieri rătăcim prin zona asta, cu ruşii în spinare şi fără legături!

— Atunci, noi o luăm înainte.

N-a fost chip s-o luăm, căci drumul era blocat. Ne-am chinuit să tragem un transportor atins de aviaţie în şanţ, apoi am renunţat la drum şi am intrat pe marginea lui.

Un neamţ ne-a oprit şi ne-a cerut ceva. Habar n-aveam ce voia, aşa că am înălţat din umeri şi i-am făcut semn şoferului să pornească din nou. Dar nebunul de neamţ ne-a ochit cu pistolul mitralieră şi a început să răcnească. Nu înţelegeam ce voia. A intervenit căpitanul cu care discutasem mai înainte şi i-a şoptit ceva la ureche. Neamţul a dat nemulţumit din cap, apoi ne-a lăsat în pace.

— Ce-a vrut? l-am întrebat pe căpitan.

— Să vă dea jos şi să se urce ai lui în maşini. I-am spus cine sunteţi şi ai văzut că s-a liniştit. Ai dracului, cred că îşi pot permite orice cu noi!

Cunoscusem răutatea şi egoismul „aliaţilor" noştri germani, în timpul retragerii din faţa Sevastopolului, când ai lor aveau tehnica de transport, iar noi n-aveam nimic. Nici măcar pe răniţi nu voiau să-i ia. Dacă ai noştri se agăţau de maşini, să fugă şi ei, nemţii îi loveau peste mâini şi-i dădeau jos. Din cauza asta am avut noi atâţia prizonieri la ruşi.

O undă de mulţumire am avut şi noi, când am aflat de incidentul cu compania de ofiţeri din Batalionul 1001. Compania se retrăgea şi ea, pe jos, au dat peste câteva trupe germane care-şi strângeau catrafusele în grabă, coloneii noştri s-au urcat în maşini, nemţii au făcut scandal că să se dea jos, că ei au de transportat materiale, ofiţerii noştri s-au supărat şi au făcut uz de arme. I-au împins pe nemţi către liniile ruseşti, ei urmărindu-i cu maşinile şi trăgând de la distanţă. Când au văzut că ruşii i-au înconjurat pe fanaticii ăia germani, un parlamentar

s-a dus acolo şi le-a spus ruşilor că Batalionul 1001 le-a făcut acel cadou. Ruşii i-au luat pe nemţi, apoi au aşteptat să se retragă ofiţerii noştri şi numai după asta şi-au continuat înaintarea.

Urmarea ar fi trebuit să fie tragică, povestea a transpirat, s-a deschis o anchetă, dar nu s-au găsit dovezi, sau cel puţin nu s-a insistat să se găsească. Cele mai bune trupe erau cele din Batalionul 1001, mareşalul nu putea să renunţe la ele, povestea s-a prelungit până ce s-au putut declara morţi cei care participaseră la incident şi atunci totul a luat sfârşit.

Am plecat mai departe, lăsându-i pe nemţălăi să se descurce cum or putea. Ceva mai încolo ne-au luat la refec două avioane rătăcite, dar au trecut o singură dată peste noi, trăgând aiurea, după care s-au depărtat.

La o intersecţie de drumuri am întâlnit un baraj românesc. Am înaintat cu curaj, m-am prezentat şi am cerut să fiu îndrumat către comandamentul nostru. Subofiţerul care ne oprise ne-a chestionat îndelung, avea dubii că am fi soldaţi români, din cauza uniformelor foarte ciudate pe care le purtau oamenii mei, până s-a supărat Golea Rânjitul, s-a dat jos din maşină, că amorţise, şi l-a luat la înjurături pe bietul plutonier, care n-a mai îndrăznit să zică nimic, dovadă că înţelesese că suntem români, numai un român neoş putea să debiteze atâtea înjurături fără să se repete prea mult. Ne-a îndrumat către comandamentul diviziei şi ne-am luat tălpăşiţa.

Abia seara am ajuns la batalion. Maiorul Goncea a fost foarte bucuros că ne revede, credea că am căzut, i-am prezentat raportul, ne-a felicitat, a pus totul pe hârtie, ca să înainteze rezultatele la regiment, după care ne-a spus că ne trimite la odihnă într-un sat mai răsărit, la vreo patruzeci de kilometri în spate. Ne-am îmbarcat în alte camioane, maşinile capturate le-am lăsat pe loc, şi ne-am retras bucuroşi.

Satul în care am fost încartiruiţi se numea Proborî. Ai noştri nu-i schimbaseră numele, poate n-avuseseră timp să se gândească la aşa ceva. Mi-am ales o casă mai arătoasă, casă boierească, de pe timpuri, cu etaj, şase camere jos şi alte şase sus, pivniţă şi acareturi. Stăpânii casei erau nişte ruteni bătrâni. Mi-au povestit că aveau patru copii, băieţi toţi, toţi patru luptau pe front, dar nu toţi de aceeaşi parte, ci doi la ruşi, iar ceilalţi doi împotriva lor.

În sat mai era o unitate de români, infanterişti, toţi tineri, sub douăzeci de ani. În partea de est a satului se încartiruise o companie de nemţi, pifani şi ăia.

Într-o seară m-a căutat un soldat. Nu-l cunoşteam.

— Ordin de la comandamentul armatei! şi mi-a întins un petic de hârtie, ştampilat, în regulă.

L-am citit şi am semnat pentru primirea lui. Soldatul a aşteptat.

— Ce mai vrei?

— Vă aşteaptă camioanele, dom locotenent.

— Bine. Să-mi strâng oamenii.

Erau la cârciumă, aproape toţi erau acolo. L-am chemat pe Buzatu, i-am spus să strângă toţi oamenii.

— Unde mergem? a întrebat el.

— Habar n-am. Ne urcă în camioane şi ne duc ei unde trebuie. Strânge oamenii mai repede.

În timp ce mă pregăteam şi eu de drum, a venit un furier de la maiorul Goncea, cu o scrisoare. Am citit-o şi m-am lămurit. Ruşii pregăteau pentru a doua zi o lovitură în zona unui ieşind al liniilor noastre. Informaţiile erau sigure. Se hotărâse ca noi să prevenim lovitura ruşilor şi să-i lovim cu o jumătate de oră mai înainte de a o face ei.

Planul era nemaipomenit, chiar ruşii ne făcuseră o figură asemănătoare, de ne-au luat ca din oală, să nu mai scăpăm.

Într-o jumătate de oră ne-am îmbarcat în camioane şi duşi am fost. Am preferat să mă aşez împreună cu soldaţii, în benă. Era mai plăcut şi mai instructiv.

Buzatu şi-a amintit că n-a mai primit scrisoare de-acasă de trei săptămâni. Era îngrijorat, de ce nu-i mai scria Leana lui. Şi fetele, ce-or fi făcând fetele? Nu le văzuse de patru ani, de când fusese închis.

Cei mai mulţi preferau să doarmă. Se culcaseră pe podeaua de lemn şi dormeau duşi. Mulţi erau chercheliţi şi dormeau sub influenţa băuturii.

Într-un târziu m-am hotărât şi eu să dorm, mi-am făcut loc între două trupuri şi am adormit buştean.

După cinci ore am fost treziţi. Ajunseserăm la locul debarcării. Băieţii erau somnoroşi şi ţâfnoşi, mahmuri, i-au înjurat pe cei care-i treziseră, dar s-au coborât din camioane. Am făcut apelul repede. Erau

toţi, treizeci şi cinci de oameni.

Fuseserăm debarcaţi în faţa unui adăpost subteran, din care a ieşit cineva, s-a prezentat a fi călăuza noastră, ne-a spus să-l urmăm în linişte. De aici încolo mai aveam trei kilometri în linie dreaptă până la liniile avansate.

Două ore ne-au trebuit până am ajuns în prima linie. Tranşeele erau ocupate de pifani, i-am mai înghesuit şi noi, ne-am oprit, călăuza ne-a introdus într-un adăpost în care licărea o lumină, înăuntru erau doi oameni, un soldat telegrafist şi un colonel. Colonel era numai pentru că purta pe epoleţi trei stele mari, dar dacă l-aş fi văzut în altă parte, aş fi crezut că e vreun dandy londonez. Pe cap purta o şapcă de lână, cravată înflorată, cămaşă cadrilată, un pulover deschis în faţă, pantaloni bufanţi, strânşi sub genunchi, iar în picioare bocanci uşori, din piele de calitate.

Nu mi-a dat răgaz decât câteva secunde să-l studiez, apoi m-a luat la sigur:

— Băiete, îţi transmit misiunea pentru ziua de azi. Ai ceas? Bine, potriveşte-l după al meu, la fix. Este unu şi treizeci şi opt. Perfect! Ţine minte! La ora cinci şi cincizeci artileria noastră va deschide focul, exact cu zece minute înainte de a o face ruşii. Asta îi va deruta şi dezorganiza. Să nu te aştepţi că vor bate peste linia întâi. Nu, se va lovi în punctele de concentrare a trupelor de infanterie. Astea se strâng la vreo cinci sute de metri în spatele primelor tranşee. La ora cinci şi cincizeci şi opt îţi ridici oamenii din tranşee şi vă târâţi cât mai aproape de primele poziţii ale inamicului. Se speră că nu vor fi trase rachete în aer, căci le-ar dezvălui şi lor poziţiile. Se speră de asemenea că ruşii vor fi dezorientaţi şi vor întârzia atacul lor. La ora şase punct ar trebui să se dezlănţuie artileria lor. Se crede că pregătirea lor va dura o jumătate de oră. În această jumătate de oră voi trebuie să cuceriţi prima linie a inamicului. La ora şase şi douăzeci vor porni din spatele vostru trupele regulate de infanterie. Nişte nepricopsiţi, ăştia trebuie să găsească tranşeea liberă, altfel nu se mai mişcă înainte. După ce lichidaţi primul aliniament, continuaţi asaltul, pentru a doua linie. Barajul nostru de artilerie va fi pe undeva cam pe-acolo. Dacă ajungeţi mai devreme de şase patruzeci, faceţi pe dracu-n patru să-i daţi peste cap sub propriile noastre obuze. La ora aceea artileria noastră va avansa tragerea cu cinci metri pe secundă. Totul e calculat,

dar eu unul nu am încredere în ei, aşa că-ţi spun să iei în consideraţie numai doi metri pe secundă. Trebuie să înaintaţi odată cu barajul de artilerie, să intraţi în aliniamentul de plecare a inamicului. Acolo, probabil o să vă descurcaţi cum puteţi, ca să-i împingeţi înapoi. Trebuie să apară şi tancurile noastre tot cam atunci, dar să nu puneţi prea mare bază pe ele. Puneţi mâna pe tot ce găsiţi şi trageţi în ruşi şi cu pietre, dacă o fi nevoie. Asta e misiunea. Ai întrebări?

— Dacă-mi permiteţi…

— Spune, băiete, că acum nu e vorba de permisiune, ci de vieţile voastre.

— Cine vor fi vecinii noştri?

— În stânga, compania a șasea, în dreapta, compania a treia.

— Înţeleg atunci că şi ele au cam aceeaşi misiune?

— Identică, băiete. Altceva?

— Am înţeles tot.

— Perfect! Atunci nu-mi rămâne decât să-mi iau valea. Dacă peste zece ore om mai fi în viaţă, să te gândeşti la mine, şi eu voi face la fel. Succes!

Ambele companii vecine erau împănate cu ofiţeri, mai toţi până în patruzeci de ani, erau considerate trupe de elită, aveau parte de un antrenament special, condiţie fizică, şedinţe de tir şi toate celelalte, dar și erau băgate în cele mai grele poziţii, cu cele mai dificile misiuni.

Mi-am strâns oamenii, grupuri, grupuri, le-am explicat ce urma să facem, unii n-au zis nimic, erau obişnuiţi cu astfel de misiuni, alţii înjurau de mama focului. Mai toţi se temeau de imprecizia proverbială a artileriei noastre, căci mai avuseserăm necazuri din cauza ei.

După ce am împărţit misiunile, cât s-a putut, am întins o foaie de cort împrumutată de la un pifan şi am dat să mă culc. Dar pifanul, curios de moarte, nu m-a lăsat să aţipesc.

— Domnule soldat, e adevărat că sunteţi toţi criminali?

Pe întuneric nu observase gradul, dar era bine crescut băiatul.

— Cei mai mulţi dintre noi, da. De ce?

— Am auzit de dumneavoastră, dar nu mi-a venit să cred… De ce vă bagă în linia întâi?

— Ca să nu vă bage mereu pe voi. Noi vă deschidem drumul, oricum am fost condamnaţi, voi sunteţi consideraţi buni români, patrioţi adevăraţi, de ce să muriţi voi şi nu noi?

— Şi când vă dă drumul?

— Cred că niciodată. Ni s-a promis că după război se va ţine seama de felul cum ne-am comportat pe front şi ne vor reduce pedepsele sau chiar vom fi achitaţi.

Pifanul a tăcut, mai mult timp.

— Ţi-e frică? l-am întrebat.

— Da. Mă doare stomacul de frică. Dumneavoastră nu?

— Ba da, şi mie mi-e frică. Ăla care spune că nu-i e frică, minte. Dar ce-aş putea face? Dacă nu execut misiunea, mâine un pluton de execuţie îşi va face datoria rapid. Aşa, tot sper să scap.

— Sunteţi de mult pe front?

— Din prima zi de război.

— Şi în Batalionul 1001?

— De doi ani. Şi am avut parte de ceva război. Şi eu, şi camarazii mei. Şi uite că n-am murit. Alţii au murit. De fapt, dacă mă gândesc un pic, la voi se moare mai mult decât la noi… Şi chiar atunci când au murit de-ai noştri, în general n-a fost din vina lor, ci a altora, care cred că războiul este o lungă plimbare pe Corso… Aia e.

Pifanul a tăcut, simţind că nu mai am chef de vorbă. Şi în minutul următor am adormit buştean.

La ora cinci m-a trezit Buzatu. Era îngrijorat. În flancul stâng se trăgea cu arme automate şi nu-şi putea explica ce se întâmplase, doar noi trebuia să tăcem mâlc până la şase fără zece.

— Dădracu, s-or fi îmbătat şi au început să vadă inamici peste tot, am încercat să-l liniştesc. Aici cum stăm?

— E linişte şi pace.

— Perfect. Dinspre ruşi se aude ceva?

— Zgomot de motoare, dar mi se pare că sunt departe.

— Desigur, doar n-or veni cu camioanele până în prima linie. Cred că şi-au adus ăştia o mulţime de trupeţi, să ne dea peste cap…

— Cred că va fi greu să-i scoatem din poziţii.

— Ce? Ai început să te gândeşti la ce va fi? Las că te descurci tu, doar te-ai descurcat de atâtea ori. Pregăteşte oamenii şi să nu-l prind pe vreunul că rămâne în şanţul ăsta, că-l împuşc imediat!

Sergentul m-a lăsat singur. L-am simţit pe pifanul cel tinerel lângă mine. L-am rugat să-mi aprindă o ţigară. Mi-a aprins-o cu o brichetă făcută dintr-un tub de cartuş. Abia făcea o flăcăruie mică,

mică.

— N-ai dormit deloc? l-am întrebat.

— Parcă pot să dorm!

— Ce eşti prost, bă? Stai aci şi te gândeşti ce-o fi. Ce dracu' să fie? Ăia trag în voi, voi trageţi în ei, ce mare şmecherie?… Eşti însurat?

— Nu. N-am apucat.

— Atunci ce-ţi mai faci gânduri negre? Acasă nu te-aşteaptă decât cel mult părinţii. Mai ai fraţi?

— Patru surori.

— Ei, o să rămână mă-ta numai cu fetele, dacă tu o mierleşti azi. Crezi că nu vor trăi ele dacă tu mori?

— Dar nu e drept…

— Io-te, bă la el! Ce nu e drept? Nimic nu e drept în război. Să mori? Păi mori pentru ţară şi rege. Fă-ţi datoria şi ţara îţi va fi recunoscătoare.

Bietul băiat. Peste o oră poate avea să moară şi eu îi ţineam predici despre datoria faţă de ţară şi rege. Dar ce altceva să-i spun?

— Băiete, dacă vrei să supravieţuieşti zilei de azi, bagă bine în cap ce-ţi spun. Să stai cât mai mult lipit de pământ, căci imediat ce te ridici în picioare devii o ţintă pentru inamic. Dacă trebuie să te ridici, să n-o faci niciodată în locul în care te-ai întins la pământ. Târăşte-te câţiva metri într-o parte sau alta. Și ultimul sfat: să cauţi adăpost în gropile obuzelor cele mai proaspete. Al doilea obuz nu cade niciodată în acelaşi loc cu cel dinainte. Dacă faci ce ţi-am spus eu, ai şanse mari să fii în viaţă la sfârşitul zilei.

Și l-am lăsat. Aveam destule de făcut. Mi-am controlat echipamentul, mi-am aranjat casca metalică pe cap, i-am legat bine cureluşa sub bărbie, ca să n-o pierd. În căptuşeala interioară a căştii aveam treizeci de cartuşe, jumătate incendiare, jumătate explozive. Am completat cu cartuşe lama unui încărcător pentru automat, în buzunare mi-am mai pus alte patru lame pline. Din sacul personal am scos tot ce era de prisos, lăsând înăuntru numai două conserve americane, capturate de la ruşi, două pachete de biscuiţi şi un pachet de ţigări. Din ceea ce scosesem, trei grenade le-am agăţat la centură, pe partea dreaptă, ca să le am la îndemână. Am fixat baioneta pe ţeava armei, după care eram gata de luptă.

Tomiţă Decebal, fost profesor de filosofie, s-a apropiat pe

orbecăite de mine. Când m-a zărit, s-a trântit alături. Ţinea într-o mână rezervorul, iar în cealaltă ţeava aruncătorului de flăcări.

— Ce, bă? Iar îi prăjeşti pe ruşi?

— Îmi place mirosul de carne prăjită. N-aveţi să-mi daţi şi mie un pachet de ţigări, că eu nu mai am şi mi-am pierdut sacul.

— Ba îţi dau, dar cum naiba l-ai pierdut?

— Cred că mi l-au şutit pifanii ăştia, cât am dormit. Dacă pun mâna pe hoţ, îl prăjesc şi îl mănânc, fir-ar mama lui să fie!

I-am dat un pachet de ţigări, din cele pe care voiam să i le las pifanului de lângă noi. Îmi plăcea să stea lângă mine când porneam la atac. Avea un simţ de orientare teribil, parcă presimţea primejdia şi ştia încotro să îndrepte jetul aruncătorului de flăcări, astfel încât să producă cea mai mare pagubă duşmanului.

Când m-am uitat la ceas, era şase fără un sfert. Se simţea agitaţie în toată linia. Am transmis din om în om ordinul de a se pregăti de plecare, apoi mi-am pus şi sacul în spinare, m-am apropiat de locul în care fuseseră săpate trepte pentru a se ridica omul deasupra parapetului din faţa tranşeii şi am rămas în aşteptare.

Pe la ora stabilită s-a pornit tirul artileriei noastre. Peste un sfert de minut am observat primele explozii undeva în faţă, la vreun kilometru depărtare. Prima salvă a avut un efect deosebit, a lovit probabil o aglomerare de camioane, care au luat foc imediat. Asta nu ne convenea prea mult, deoarece inamicul stătea cu spatele la lumină şi ne vedea destul de bine. Nu era bine să alergăm spre prima linie inamică, ci să ne târâm. Dar asta însemna să plecăm atunci, nu mai târziu.

— La atac!

Comanda s-a transmis prin semne numai de noi ştiute.

Într-o clipă am depăşit taluzul din faţă şi m-am rostogolit dincolo de el. Apoi am luat-o târâş înainte, cu cureaua automatului în mâna dreaptă.

Obuzele noastre treceau pe deasupra vâjâind. Speram din tot sufletul că artileria va respecta cu rigurozitate programul anunţat.

L-am auzit pe Tomiţă în dreapta mea. L-am şi zărit o clipă mai târziu. Pufăia de zor, târându-se cu cocoaşa rezervorului în spinare.

La fiecare explozie mai puternică ne lipeam de pământ, de

teamă să nu ne vadă careva. Cred că surpriza fusese mare pentru ruși, aveau ordine clare şi ei să nu tragă înainte de o anumită oră şi chiar de ne-or fi văzut, tăceau mâlc.

Începea să se vadă o geană de lumină spre răsărit. Era bine, luptele se duc mai bine pe lumină.

Am aşteptat o explozie mai puternică, ca să mă uit la ceas. Doar șapte minute ne târâsem, dar mi se păruse o veşnicie.

În clipa aceea am distins voci, din faţă, puţin spre dreapta. M-am uitat atent, dar n-am văzut nimic. Atunci mi-am adus aminte că nu-mi armasem automatul. Zgomotul ar fi atras atenţia inamicului. Am aşteptat o altă salvă, asurzindu-ne. Am încărcat arma într-o clipă și am dat jos pârghia piedicii, la foc automat.

În câteva secunde am traversat distanţa până la parapetul tranşeii ruseşti. Tomiţă era aproape, gata să sară şi el. Ne-am întors cu picioarele înainte şi ne-am lăsat în tranşee.

O voce mirată, la un pas de mine, m-a făcut să împung cu baioneta. Omul a scos un ţipăt de durere, sau aşa am avut eu impresia. Am călcat peste el, am tras o serie lungă de-a lungul şanţului, am auzit răcnete, apoi m-am întors spre dreapta. Tomiţă vâjâia cu aruncătorul lui de flăcări, trupuri ardeau, urlând. Profesorul m-a privit, i-am făcut semn s-o ia înainte şi m-am luat după el.

Tranșeea făcea un cot la stânga, acolo era un adăpost subteran. În uşă, luminat din spate, un tip care probabil tocmai ieşea atunci să vadă ce se întâmplă, de ce se trăgea în tranşeea lui, a primit două gloanţe în burtă. Am aruncat o grenadă înăuntru, spre celelalte capete care se vedeau. Explozia a bufnit. Noi eram la cinci metri înainte, trăgând asupra unui grup apărut nu se ştie de unde. După o cotitură era un amplasament de mitralieră. Doi oameni erau lângă ea, privind pe deasupra parapetului spre liniile noastre. I-am luat ca din oală. I-am pus unuia baioneta în piept şi le-am făcut semn să mute mitraliera pe celălalt parapet. De la celălalt am achiziţionat un pistol greu, ofiţeresc.

— Prizonier! m-am răstit la ei, ca să înţeleagă că nu-i joacă.

Se părea că ne cam încheiasem prima parte a misiunii. M-am uitat la ceas. Era şase şi cinci. Abia atunci am realizat că şi ruşii porniseră tirul de pregătire a ofensivei. Proiectilele lor şi ale noastre se încrucişau în văzduh.

Luptele din tranşee se cam terminau. Numai rareori se mai

auzea câte o împuşcătură.

Tomiţă dispăruse în dreapta. Acolo trebuia să se afle grupa lui Buzatu. Au venit amândoi câteva clipe mai târziu.

— Cred că am reuşit! m-a anunţat sergentul, vesel.

— Vezi în stânga cum stăm. Tomiţă, ai grijă de ăştia doi să nu pună mâna pe mitralieră.

Am pornit după Buzatu. Peste tot numai trupuri ciuruite, ici, colo, câte un rănit care abia mai sufla. Oache avea grijă de vreo zece prizonieri cu care nu ştia ce să facă. I-am spus să-i bage pe toţi într-un adăpost subteran şi să-i lase acolo. Popa Vasilescu era plin de sânge pe faţă, dar nu era nimic grav, aruncase o grenadă prea aproape şi o schijă îi tăiase pielea frunţii.

Dincolo de oamenii din plutonul nostru am dat peste nişte ofiţeri din compania a şasea. Erau preocupaţi cu percheziţionarea cadavrelor ruşilor, în căutare de bani sau lucruri de valoare. Unul m-a văzut că mă uit şi m-a luat în primire:

— Bă, tu ce cauţi pe-aci?

— Cam ce căutaţi şi voi…

— Atunci fă bine şi întinde-o. Nu mai e loc. Sau poate vrei să te iau şi pe tine la purecat.

I-am întors spatele fără să mai aştept altă invitaţie. Am trecut din nou printre oamenii mei şi le-am transmis ordinele. Mai aveam de aşteptat un pic până la următorul atac.

Am dat semnalul mai devreme şi am sărit primul peste taluz. În stânga, ofiţerii din a şasea ieşeau şi ei. Nu-mi era frică de ruşii din a doua tranşee, ei stăteau ascunşi din cauza artileriei noastre.

Aplecaţi de mijloc, în salturi lungi, am alergat binişor. Cinci sute de metri se parcurg uşor când nu trage nimeni în tine din faţă. În şase, şapte minute, toată lumea avea să atingă aliniamentul de pe care urmau să plece la atac ruşii.

Ceasul arăta şase şi treizeci şi cinci. Obuzele noastre cădeau la cincizeci de metri în faţă. Mi-era cam teamă să mai înaintez, totuşi am mai făcut vreo două salturi scurte. Toată lumea era în faţa aliniamentului sovietic.

Tomiţă întârziase şi m-a speriat când s-a prăbuşit lângă mine.

— Unde dracu' ai stat atâta?

— Unde credeţi? Mi-aţi lăsat pe cap prizonierii ăia şi nu mi-aţi

spus ce să fac cu ei.

— Şi ce-ai făcut?

— I-am trimis în spate. Pifanii porniseră şi ei şi i-au preluat din mers.

— Bine. Mai avem un minut…

La şase patruzeci fix a fost o pauză scurtă în barajul de artilerie. Preţ de câteva secunde nu a mai căzut niciun obuz. Când a căzut următoarea salvă, a căzut mai în faţă. Programarea era bună.

Am făcut un salt şi m-am lăsat să cad în tranşee, drept în capul unui rus. Credeam că o să reacţioneze, dar era mort. Un obuz căzuse drept în tranşee, ucigând tot ce mişca pe o rază de douăzeci de metri.

Profesorul vâjâia cu aruncătorul lui de flăcări. Era nervos. Nu credea că va mai întâlni pe cineva viu în tranşee. Dar oameni mai erau. Am golit un încărcător într-un grup care apăruse după un cot, am trecut de ei, călcându-i în picioare, după Tomiţă. O grenadă a redus la tăcere o mitralieră care abia începuse să tragă.

Artileria noastră lucrase destul de bine. În spatele tranşeii erau câteva tancuri, unul ardea, ce naiba o fi arzând dacă e numai din fier? Multe obuze căzuseră şi peste tranşee şi făcuseră prăpăd.

Oamenii apăreau pe rând. Am ieşit din tranşee şi am început să înaintez, din groapă în groapă.

Pentru o clipă m-am uitat în spate. Câteva tancuri şi autotunuri erau deja în mişcare. Printre ele, o mulţime de infanterişti.

Tică Ţiganul înainta fără să se ferească, cu puşca mitralieră în mâini. Era la vreo douăzeci de paşi în dreapta mea. Dincolo de el, Popa, cu capul complet acoperit de un bandaj alb, se deplasa din groapă în groapă, prin salturi scurte.

Am ajuns în spatele barajului nostru, menţinând totuşi o distanţă rezonabilă. Apoi, pe neaşteptate, am nimerit într-o reţea de tranşee, săpate în toate direcţiile.

Am căzut în dreptul unui grup de ruşi care au rupt-o la fugă. Dar imediat au dat cu ochii de Tomiţă şi şi-au aruncat armele cât colo. Nu erau începători. I-am băgat într-o groapă, ca să pot cerceta terenul.

Tancurile ruseşti se puseseră în mişcare, mai spre dreapta, printre două coline, spre compania a treia.

Mai în stânga, câţiva tunari se agitau în jurul unui tun de calibru douăzeci şi şapte. I-am făcut semn profesorului spre tanc.

La vreo cincizeci de metri în faţă, dintr-un şanţ, s-au iţit mai multe capete. I-am ciuruit. Erau începători, se ridicaseră toţi deodată şi erau şi grupaţi.

Tancurile noastre deschiseseră focul de la depărtare. Câteva obuze au căzut printre blindatele inamicului. Acestea au deschis la rândul lor focul şi au schimbat direcţia, venind drept peste noi.

Am ochit repede un şanţ mai adânc, că nebunii veneau drept peste mine. Am auzit urlete, cred că tancurile trecuseră peste nişte oameni, apoi s-au împrăştiat. Numai două veneau drept spre noi.

Le-am făcut semn prizonierilor asupra primejdiei care-i aştepta şi le-am făcut semn să intre în şanţ şi să se pună pe burtă. Am făcut şi eu ca ei. Alesesem un loc în care şanţul nu avea mai mult de optzeci de centimetri lăţime. Când m-am uitat ultima dată, tancul din dreapta era la vreo cincizeci de paşi şi venea întins spre noi.

A trecut ca vântul peste şanţ. Între timp schimbase puţin direcţia. Când a trecut peste şanţ, a băgat atâta pământ înăuntru, încât cred că ne-ar fi îngropat dacă trecea drept peste noi.

Am scos cuiul unei grenade şi am aruncat-o peste cele două butoaie cu benzină legate în spatele tancului. Am auzit explozia, apoi o coloană groasă de fum mi-a dat de ştire că reuşisem ceva. Când am vrut să privesc peste taluz, m-am trezit împroşcat de gloanţe. Infanteria ruşilor pornise la atac.

M-am ascuns din nou în tranşee. Ne încheiasem misiunea, acum era rândul altora să continue lupta.

Tancurile noastre ne-au depăşit, în rânduri strânse, urmate de infanterişti. Ruşii se retrăgeau luptând haotic, dar de aici nu mai era treaba noastră.

Am predat toţi prizonierii unor sanitari, să-i pună la muncă să transporte răniţii. După un timp am ieşit din tranşee şi am plecat pe urmele infanteriştilor. Apăreau şi oamenii din pluton. Îi număram în gând. Doi lipseau la apel. De unul mi-a spus Golea Rânjitu că fusese rănit, dar de celălalt nu ştia nimeni nimic.

Am înaintat câţiva kilometri buni, ruşii fuseseră daţi peste cap, dar după o vreme şi-au revenit. A dat şi aviaţia peste noi şi până am găsit un zăvoi să ne ascundem, mi s-a părut un veac.

Ruşii şi-au revenit repede, au băgat aviaţia peste noi şi ne-au tocat. În câteva ore pierduserăm tot terenul câştigat şi ne-am trezit

rătăciţi pe malul unui râuleţ, într-un zăvoi din luncă.

Învăţaserăm să respectăm aviaţia rusească, la Stalingrad ne înjumătăţise numărul în câteva ore, pierduserăm o grămadă de maramureşeni, soldaţi de bază, cam neinstruiţi, dar curajoşi.

La un moment dat, unul din cei care erau de pază în centura exterioară a dat semnal de primejdie. Am intrat într-un tufiş. Unde stătusem mai înainte, nu mai erau decât Tică Ţiganul şi fraţii Boitan, atenţi la cărţile cu care jucau. Am dat să-i ţistui, să-i fac atenţi, dar n-am mai avut timp. În poiană au intrat patru oameni. Am fost surprins, erau nemţi, şi mai purtau şi însemne de SS.

Unul dintre ei i-a băgat ţeava armei în spate lui Tică. Ţiganul nostru a dat să se scarpine, a simţit fierul rece şi s-a întors.

— Tu cine mama dracu' mai eşti? Ia uite, mai sunt şi alţii…

Fraţii Boitan au rămas încremeniţi. Nu auziseră nimic.

— Voi, români? a întrebat neamţul de care se mirase Tică.

— Da. Şi voi, *doici*? a zis Tică.

— Se vede. Voi ce căutaţi aici?

— Nu vezi? Jucăm cărţi, ce-ai vrea să facem?

— Ce unitate sunteţi?

— Habar n-am.

— Ach, voi dezertor?

— Aiurea! Poate voi dezertori.

Neamţul s-a supărat şi, retrăgându-se un pas, le-a ordonat să se ridice de la pământ şi să înalţe mâinile. Cei trei pocherişti s-au executat alene, lansând ocheade către lăstăriş.

În clipa aceea l-am văzut pe Guriţă ieşind din lăstăriş, cu mitraliera agăţată pe umăr. S-a prefăcut surprins că-i vede pe nemţi în poiană şi s-a apropiat repede de grupul lor, fără teamă.

— Ce se întâmplă aici? a răcnit el.

— Domnule colonel, raportez că oamenii ăştia vor cu tot dinadinsul să ne împuşte, susţinând că suntem dezertori, i-a răspuns Tică, respectuos.

Imediat am ieşit şi noi din lăstăriş. Germanii au vrut să se grozăvească, dar eram prea mulţi.

— Bă, ia aruncaţi jucărelele alea, să nu vă răniţi, le-a strigat Buzatu, pe tonul lui obişnuit de sergent.

Nemţii au lăsat armele. I-am dezbrăcat de vestoane, i-am

buzunărit bine, apoi i-am pus să şadă. Vociferau. Nu înţelegeam nemţeşte.

Dinspre râu s-au auzit zgomote, voci înfuriate, apoi au apărut câţiva de-ai noştri cu alţi doi germani. Unul avea o vânătaie pe obraz, celuilalt îi curgea sânge din creştetul capului.

— Iotete, aveau şi acoperire, a zis cineva, mirat.

— Ce acoperire? Au dat peste noi şi de sperietură au căzut şi s-au lovit, a zis unul din cei care-i prinseseră.

Buzatu i-a interogat. La început nu voiau să spună nimic, dar când au văzut că sergentul îşi punea boxul pe degete, cel care o rupea bine pe româneşte şi-a dat drumul la gură. Habar n-aveau ce se întâmplă pe front, fugeau şi ei ca toată lumea, doar că încercau să mai organizeze ceva apărare.

Tică Ţiganul i-a preluat apoi, ca să facă ce trebuie cu ei.

Încercam să mă uit prin hârtiile lor, dar nu înţelegeam decât numele proprii. Nu pricepeam mai nimic. Mă adâncisem în studiul unui pacheţel cu fotografii, când am auzit un strigăt:

— Culcat!!

Instinctiv m-am lăsat pe spate, arma n-o găseam, dar măcar să fiu întins la pământ. O grenadă a făcut explozie, după care s-a auzit un hohot de râs.

Tică îşi pusese pe cap o cască şi, după ce-l culcase pe neamţul lui la pământ, pusese pe creştetul căştii o grenadă ofensivă cu cuiul scos. Ne informase şi pe noi că suntem în pericol, că aşa e frumos cu prietenii. Grenada explodase, împrăştiind puţinele schije pe o rază destul de mică, Tică nu păţise nimic, grenada nu avea suflu.

M-am stropşit tot la el, ameninţându-l cu pistolul, el încerca mereu să se retragă, susţinând că doar pusese o prinsoare cu neamţul şi nu făcuse nimănui niciun rău.

— Eşti un mare tâmpit, soldat! i-am strigat. Păi tu ai impresia că ăsta o să câştige vreodată un rămăşag făcut cu tine?

Ţiganul s-a uitat la mine, s-a uitat la neamţul lui, apoi i-a dat un şut în coaste, să se ridice.

— Hai, bă, hai să faci şi tu cum ne-a fost vorba.

Neamţul înţelesese el bine ce voia de la el, dar nu se ridica.

— Bă, păi tu crezi că te pui cu mine? Păi aveam două grenade la brâu, le scoteam cuiele şi te luam în braţe, dar singur tot nu muream.

Tu credeai că noi suntem soldaţi de-ăia de-ai tăi? Ai avut noroc că nu i-ai supărat pe-alde Boitan, că te beleau ăia de piele, că au mai făcut-o şi nu s-au dezvăţat…

Liniştindu-se lucrurile, gândurile s-au dus către patrula pe care o trimisesem în aval. Întârziau nepermis de mult. M-am convorbit cu Buzatu, el a zis că să mai aşteptăm, am mai aşteptat vreo jumătate de oră, dar apoi am luat o hotărâre: mergem pe urmele patrulei de recunoaştere. Nu-i puteam lăsa pe băieţi părăsiţi, măcar să ştim ce-o fi cu ei, or fi răniţi şi nu pot să se mai întoarcă, cine ştie…

Le-am explicat nemţilor ce urma să facem, ca să nu facă vreo figură şi am pornit spre sud. În faţă aveam o grupă, în spate alta. Lăstărişul nu era prea bogat, dar tot ne ţinema cât mai ascunşi prin el.

În ambuscadă am căzut aşa cum se cade de obicei: pe neaşteptate. Au început să răpăie arme de peste tot, ne-am aruncat la pământ, eram într-o poziţie foarte slabă. Tirul armelor a încetat destul de repede, apoi s-a auzit o voce care vorbea pe ruseşte. Mototol ne-a tradus, de undeva din spate:

— Vor să ne predăm. Ei cică sunt mai mulţi decât noi. Patrula au prins-o, la fel şi avangarda. Ce le spun?

De-aia n-au tras să ne doboare şi după aia au încetat repede focul.

— Spune-le că ne predăm. Să vină un ofiţer de-al lor.

Ruşii au împins în faţă un copilandru cu epoleţi de locotenent. M-am ridicat şi m-am apropiat fără frică de el. La doi paşi m-am oprit, am aruncat arma la pământ, mi-am scos încărcătoarele din buzunare, grenadele de la centură, după care am ridicat mâinile, un gest care este înţeles fără să fie nevoie de vorbe.

— Hai, băieţi! mi-am îndemnat oamenii. Ieşiţi în faţă, câte unul. S-a terminat de-acum…

PARTEA A DOUA

CUMPĂNA

Lagărul de triere era o îngrăditură de sârmă ghimpată, lungă de vreo trei kilometri, în jurul căreia patrulau zi şi noapte soldaţi înarmaţi însoţiţi de câini. În mijlocul lagărului erau câteva clădiri lungi, foste grajduri, pe podeaua cărora fusese împrăştiat fân uscat. Pe ele dormeau cei care apucau loc. Ceilalţi dormeau pe unde puteau. Eu

preferam să dorm afară, chiar dacă noaptea era încă răcoare, dar scăpam de chinul purecilor, căci fânul era plin de insectele astea scârboase.

Ne aduseseră pe toţi aici, inclusiv pe nemţii cu care eram. Răniţii fuseseră trimişi la infirmerie, o cocioabă mai curăţică, unde un medic îi examinase şi îi triase, trimiţându-i nu se ştie unde.

Cât am stat acolo, două săptămâni, ne-au interogat pe fiecare în parte. De la început le-am spus ce însemna pe româneşte Batalionul 1001 şi le-am răspuns la toate întrebările la care puteam răspunde. Ruşii s-au lămurit că nu ştim prea multe şi curând ne-au lăsat în pace.

Cu mâncarea o duceam binişor. Am înţeles că ne dădeau raţia pe care o primeau trupele lor de rezervă. Şi nici la muncă nu ne scoteau.

În lagăr am dat peste cunoscuţi cărora le pierdusem urma. Doi craioveni cu care luptasem la începutul războiului, tanchişti, mi-au dat veşti despre diferiţii oameni cu care luptaserăm împreună de-a lungul anilor. Unii muriseră, alţii mai erau încă pe front.

În lagăr erau foarte mulţi nemţi. Ofiţerii superiori fuseseră duşi în altă parte. Ceilalţi fuseseră lăsaţi împreună cu noi.

Români eram ca la vreo şase sute. Nemţi, ca la două mii de inşi. Ei se ţineau aproape de noi, s-a organizat şi o evadare în masă, dar cineva a trădat, un neamţ, şi n-a reuşit să fugă nimeni, dar şi noi ne-a îndepărtat imediat de „aliaţii noştri".

Oamenii din plutonul meu se ţineau tot pe lângă mine. Le-am spus că nimic nu-i mai leagă de vechea structură, aici e fiecare pentru el, să facă fiecare cum crede că e mai bine, că nu mai sunt legaţi de mine. S-au uitat lung la mine, dar nu s-au depărtat. Se simţeau mai bine dacă erau mereu cu oamenii pe care îi cunoşteau şi pe care ştiau că pot să se bazeze la nevoie.

Curând au început să se plimbe câteva figuri pe care nu le cunoşteam nici măcar din auzite, vorbeau mai multe limbi şi încercau să intre în vorbă cu diverse grupuri. Eram acolo şi români, şi unguri, şi nemţi, şi italieni, ba chiar şi câţiva slovaci, fiecare după cum avusese norocul să scape de obuze sau de gloanţe şi să cadă în mâinile inamicului. Şi oamenii aceia care tot încercau să intre în vorbă cu noi îşi alegeau cu grijă grupurile de care se apropiau, numai că ideea generală a discursurilor lor era una singură: să intrăm voluntari în noua armată română, sau ungurească, sau slovacă, armată care urma

să lupte alături de ruşi pentru dezrobirea ţării şi construirea unei noi societăţi. Mă plictiseau discursurile lor, le-am ascultat cu atenţie, nu făceau decât să înşire o mulţime de fraze, cam găunoase, se vedea bine că învăţaseră textele pe dinafară. Unii dintre cei care îi ascultau mai puneau întrebări şi de cele mai multe ori vorbitorii aceia nu făceau altceva decât să repete frazele pe care le mai spuseseră înainte, rareori răspundeau la obiect şi cu claritate.

Unii dintre prizonieri, ţărani cu frică de Dumnezeu, îi mai întrebau despre ce i se pregătea regelui, dacă, după ce am fi dezrobit ţara, regele şi-ar mai fi păstrat tronul. Aici răspunsurile erau foarte evazive, „să vedem”, „problema aceasta se va studia mai târziu”, „nu e momentul să punem problema astfel”. „Dar cu pământul”, mai întrebau ţăranii, „cu pământul ce aveţi de gând?” „Faceţi şi la noi colhozuri?” Vorbitorii se eschivau, probabil nu primiseră instrucţiuni pentru această problemă, sau aminteau ceva de o nouă reformă agrară, iar asta îi punea pe gânduri pe mulţi dintre prizonieri, oameni săraci majoritatea, care sperau că şi după războiul acesta se va face o reformă agrară, aşa cum se mai făcuse şi după primul război, şi aveau să capete şi ei o palmă de pământ.

Foştii mei subordonaţi mă căutau să afle ce gândeam eu. Ei se considerau încă legaţi de comandantul lor de dinainte şi bănuiesc că dacă le-aş fi dat ordin să facă într-un anume fel, ar fi făcut-o, bazându-se pe tradiţie şi pe anii pe care-i petrecusem împreună şi în timpul cărora nu le trădasem niciodată încrederea. La vreo patru zile după ce intrasem în lagărul de triere, le-am spus răspicat că eu nu merg cu noua armată, pentru simplul fapt că depusesem un jurământ unui anumit regim şi nu înţelegeam ca acum să mi-l calc numai pentru că nişte necunoscuţi veneau să ne promită numai lapte şi miere dacă mergeam cu ei. Dar le-am atras atenţia că ei sunt într-un fel dezlegaţi de acel jurământ pe care îl prestaseră, dat fiind că nu exista nici cea mai mică şansă de evadare, în vederea unei eventuale ralieri la trupele noastre combatante, aşa cum prevedeau regulamentele militare. Nu vedeam cum am fi putut fugi din lagăr, nici cum am fi putut străbate peste două sute de kilometri, până la noua linie a frontului, când ştiam bine din informaţiile pe care le primeam înainte ce bine se organizau ruşii atunci când era vorba de controalele pe drumuri.

Oricum, eu nu doream să merg cu noua armată. Ce armată era

aia? Toţi cei care ne vorbeau se numeau ba Libnitz, ba Ianculovici, ba Harenstein, numai nume neaoşe româneşti. Tata îmi spusese odată, când mă plânsesem că prietenul meu Hari Dichter mă păcălise, să nu uit o chestie: evreul rămâne evreu oriunde și nu se gândește decât să-i păcălească pe ceilalţi ca să-i fie lui bine. Hari era băiatul băcanului din colţ, de la care cumpăram noi de obicei toate produsele alimentare, şi băcanul ne mai dădea şi pe datorie, aşa cum făcea cu mai toţi cei care locuiau în cartier, şi eu mă minunam ce om bun era el, cum dădea marfă pe datorie tuturor, şi tata mustăcea privind-o cu înţeles pe mama, ştia el că băcanul ne lua dintr-un foc un comision de zece la sută la toată valoarea datoriei.

După vreo trei zile de discursuri şi discuţii, majoritatea oamenilor din plutonul meu s-au înscris în noua divizie care se forma. Nu am avut ce să le reproşez. Le-am urat noroc.

În dimineaţa următoare, cei care se înscriseseră deja în divizia de voluntari au primit haine noi, de cea mai bună calitate, încălţăminte pe măsură, după care s-au împrăştiat printre noi, „ceilalţi", ca să ne „lămurească".

Doar două ceasuri au avut de „lămurit", pentru că apoi a venit ordin să ne luăm echipamentul – adică ce aveam pe noi – şi să ne încolonăm, că trebuie să schimbăm locaţia.

Am pornit la drum. Vreo zece kilometri de stepă, până la o gară amărâtă, o căsuţă dărăpănată, care avusese de-a face şi cu aviaţia de bombardament. Gara însă avea patru linii şi toate patru erau ocupate de trenuri gata de marş. Acolo ne aşteptau nişte ofiţeri de geniu, după însemne, care au început să ne trieze, nu se ştie după ce criterii. Noi treceam prin faţa şirului de ofiţeri şi câte unul dintre ei făcea semn către fiecare prizonier. Cei care treceau de şirul de ofiţeri şi nu erau aleşi, erau strânşi într-un grup separat. Cei care erau aleşi, treceau în spatele ofiţerului care îi alesese.

Până ne-a venit nouă rândul, am observat că primii doi ofiţeri alegeau foarte greu oamenii. Când am trecut eu, primul ofiţer a părut că ar vrea să mă ia, dar a renunţat. Al doilea însă mi-a făcut semn şi m-am dat lângă soldatul din spatele lui. Ofiţerul i-a ales imediat şi pe Ghiţă Mototol, pe Golea Rânjitul, Guriţă Pavel, Tică Ţiganul şi Marin Cotorban. În urma lor a trecut Popa Voiculescu, dar pe el nu l-a ales.

Popa s-a întors spre ofiţerul cu pricina şi a început să-l blesteme pe ton rugător. Ofiţerul s-a minunat de curajul prizonierului, dar neînţelegând nimic, s-a uitat neajutorat în jur.

— Ghiţă, zi-le bă să ne lase pe toţi la un loc.

Sătmăreanul a luat-o din loc fără să ia în seamă protestele soldatului care ne păzea, s-a apropiat de ofiţerul de la triere, s-a prezentat ca un adevărat militar şi a început să turuie pe ruseşte. Doi soldaţi ruşi au încercat să-l îndepărteze, dar ofiţerul i-a oprit. După câteva vorbe schimbate cu translatorul nostru, ofiţerul i-a cerut permisiunea celui dinaintea lui și a dat un ordin:

— Toţi românii din 1001 să iasă în faţă!

Nu mai erau decât Mişu Lunganul, fraţii Boitan şi Onu Șiș, toţi buni de muncă, aşa cum fuseseră buni de luptă.

Ne-au urcat într-un vagon de marfă, împreună cu un grup de nemţi și unul mic de unguri. În mai puţin de o oră au umplut şi vagoanele celelalte, apoi au închis uşile şi imediat trenul s-a pus în mişcare. Asta era bine. Un tren care merge are o destinaţie, şi aceasta nu va fi linia frontului. Aci, lângă linia frontului, pericolul era mare, niciodată nu puteai şti la ce să te aştepţi.

Pe seară trenul a oprit. Cei mai curioşi s-au dus repede să se uite afară prin crăpăturile scândurilor. Nu se vedea decât câmpul.

Uşile s-au deschis şi ne-au făcut semn să coborâm.

Ne-au dat să mâncăm, bidoane cu apă să le luăm în vagon, ne-au dus pe la umblătoare pe un câmp învecinat, ne-au lăsat să ne aerisim, ne-au numărat din nou şi ne-au urcat în vagon.

Șase zile am tot mers cu trenul acela, după același program. Într-o dimineaţă au găsit un cadavru în partea unde stăteau ungurii. Ruşii n-au făcut cercetări. Au întrebat doar dacă ştie cineva cine era criminalul. Cum nimeni nu ştia, au scăzut efectivul cu un om şi totul a mers mai departe.

În a șasea zi, când am coborât pentru mâncare, am zărit în depărtare nişte munţi cu creste albe. Am întrebat ce munţi sunt aceia, dar nimeni nu ne-a lămurit.

În ziua următoare am fost debarcaţi din vagoane. Ne-au preluat nişte camioane care ne-au hurducăit toată ziua pe un drum în serpentine, ce urca în munţi. Drumul arăta a fi construit de foarte puţin timp.

Ne-au oprit într-o zonă înconjurată cu sârmă ghimpată, vreo zece barăci una lângă alta, cu infirmerie într-o parte şi o bucătărie de unde venea un miros frumos.

Un sergent bătrân ne-a luat în primire, ca să ne expună regulamentul taberei. Evadarea se pedepseşte cu moartea, tentativa cu treizeci de zile de carceră. Când şi-a terminat discursul, ne-a lăsat pe mâna unor oameni mai vechi, care au venit să ne scrie datele pe un caiet. Cel care a luat în primire grupul nostru vorbea nemţeşte şi am crezut că e neamţ, dar am constatat că era ungur, când l-a luat la întrebări pe Ghiţă Mototol, care şi-a dat numele adevărat, Kiss. Omul a fost foarte bucuros, crezând că a întâlnit un compatriot, dar Ghiţă i-a tăiat-o, declarând că e român-român. Şeful barăcii s-a răstit la el că un român cu numele Kiss nu poate fi decât ungur şi aşa l-a trecut în catastiful lui. Ghiţă l-a înjurat.

După terminarea inventarierii grupului, şeful ungur ne-a informat că vom merge la baie. Ne-am dezbrăcat la piele, hainele le-am făcut pachet şi le-am ataşat o plăcuţă metalică cu un număr, ele au mers la etuvă, noi la baie.

Misiunea lagărului era construirea unui drum prin munţii aceia. Am primit unelte şi urmam ordinele unor topometrişti care măsurau mereu câte ceva.

Spre surpriza noastră, a românilor, nu am stat mult în lagărul acela, vreo patru săptămâni doar, apoi am fost anunţaţi că pe noi ne mută în altă parte, împreună cu grupul de unguri. Într-o dimineaţă ne-au îmbarcat în camioane, ne-au dus la o gară, ne-au urcat într-un tren şi după zece zile am ajuns în altă locaţie.

AVVA